अमरकोश

द्वितीयकाण्ड

(०१३)

फो- ६९

अजो पुहीत २ गनराव मर सखोभीभीगो

सखीमी

श्री

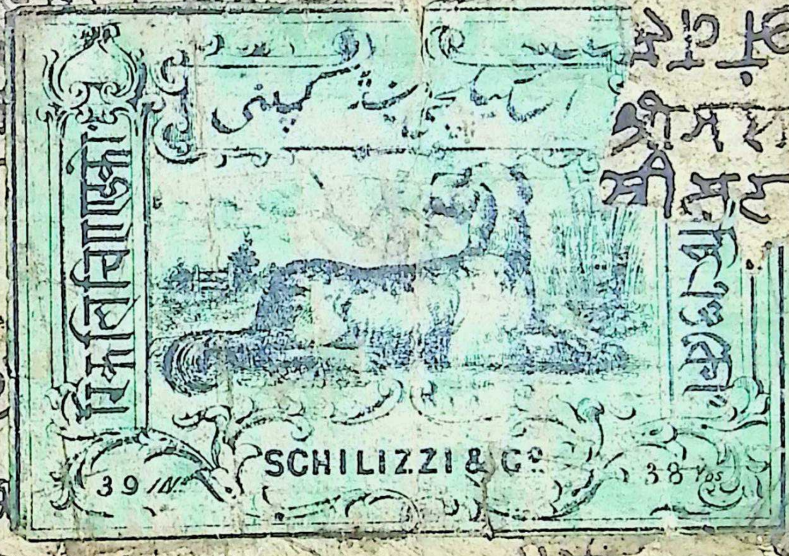

श्रीमर

श्री सट स्वस्ये नमः ।।

स्वनेमोब

राम

श्री

श्रीअं० को०॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

॥ १ ॥ ॥ वर्गाः पृथ्वीपुरक्ष्माभृद्वनौषधिमृगादिभिः ॥ नृब्रह्मक्ष
त्रविट्शूद्रैः साङ्गोपाङ्गैरिहोदिताः ॥ १ ॥ भूर्भूमिरचलाऽनंतार
सा विश्वंभरा स्थिरा ॥ धरा धरित्री धरणी क्षोणी ज्या काश्यपी
क्षितिः ॥ सर्वंसहा वसुमती वसुधोर्वी वसुंधरा ॥ गोत्रा कुः पृथिवी

॥ १ ॥

पथिवी पथ्वी क्ष्मावनिर्मेदिनी मही ॥३॥ मृन्मृत्तिका प्रश
स्ता तु मृत्सा मृत्स्ना च मृत्तिका ॥ उर्वरा सर्वसस्याढ्या स्यादूषः
क्षारमृत्तिका ॥४॥ ऊषवानूषरो द्वावप्यन्यलिङ्गौ स्थलं
स्थली ॥ समानौ मरुधन्वानौ खिला प्रहते समे ॥५॥ त्रि
ष्वथो जगती लोको विष्टपं भुवनं जगत् ॥ लोको यं भारत

श्री अं० को ॥ सर्वंशरावत्यास्तुयोवधेः ॥ ५ ॥ देशःप्राग्दक्षिणःप्राच्यःउदी
॥ २ ॥ च्यःपश्चिमोत्तरः ॥ प्रत्यन्तोम्लेछदेशंस्यान्मध्यदेशस्तुमध्य
मः ॥ ७ ॥ आर्यावर्तःपुण्यभूमिर्मध्यंविंध्यहिमालयोः ॥
नीवृज्जनपदोदेशविषयौतूपवर्तनं ॥ ८ ॥ त्रिष्वागोष्ठा
न्नड्प्रायेनड्वान्नड्वलइत्यपि । कुमुद्वान्कुमुदप्रायेवेतस्वांव श्रीरामप
॥ २ ॥

जलप्रायमनूपंस्यात्पुंसिकच्छस्तथाविधः ॥१०॥ १
॥स्त्रीशर्कराशर्करिलःशार्करःशर्करावति ॥
देवेनसे ॥१४॥ शाद्वलःशादहरितेसजम्बालेनुपङ्किलः ॥ दे
शस्त्वादिमाववमृत्स्नेयासिकतावति ॥१५॥ देशोनद्यम्बु
वृष्ट्यम्बुसम्पन्नव्रीहिपालितः ॥ स्यान्नदीमातृकोदेवमा
तृकश्चयथाक्रमम् ॥१६॥ सुराज्ञिदेशे राजन्वान्स्यात्ततो
न्यत्रराजवान् ॥ गोष्ठंगोस्थानकंतत्तुगौष्ठीनंभूतपूर्वकम्

ती॰अं॰१ को॰
॥२॥

॥२॥ पर्य्यंतभूःपरिसरःसेतुरालौस्त्रियांपुमान् ॥ ॥ वाम
लूरश्चनाकुश्चवल्मीकंपुंनपुंसकम् ॥४॥ अयनंवर्त्ममा
र्गाध्वपंथानःपदवीसृतिः ॥ सरणिःपद्धतिःपद्यावर्त्तन्येकप
दीतिच ॥१५॥ अतिपन्थाःसुपन्थाश्चसत्पथश्चार्चितेध्वनि
॥ व्यध्वोदुरध्वोविपथःकदध्वाकापथःसमाः ॥१६॥ अ श्रीरामः

॥२॥

पथ्या ——— त्वपथं तुल्ये शृंगाटकचतुष्पथे ॥प्रां
तरं दूरशून्योऽध्वा कांतारं वर्त्मदुर्गमम् ॥१७॥ गव्यूतिस्त्री
क्रोशयुगं नल्वः किष्कुचतुःशतम् ॥घंटापथः संसर
णं तत्पुरस्योपनिष्करम् ॥१८॥ ❀ ॥ इति श्री भूमिवर्गः ।
पूः स्त्री पुरीनगर्यौ वा पत्तनं पुटभेदनम् ॥

श्रीअं० को०: स्थानीयं निगमोन्यत्तु यन्मूलनगरात्पुरम् ॥१९॥ तच्छा
॥४॥ खानगरं वेशो वेश्याजनसमाश्रयः। आपणस्तु निषद्या
यां विपणिः पण्यवीथिका ॥२०॥ रथ्या प्रतोली विशिखा
स्याच्चयो वप्रमस्त्रियाम्। प्राकारो वरणः सालः प्राचीनं प्रां
तनो वृतिः ॥२१॥ भित्तिः स्त्री कुड्यमेडूकं यदंतर्न्यस्तकीक श्रीराम[illegible]
॥४॥

समः ॥ गृहं गेहोदवसितं वेश्म सद्म निकेतनं ॥२२॥ नि
शांत पस्त्यसदनं भवनागारमंदिरम ॥ गृहाः पुंसि च
भूम्न्येव निकाय्यनिलयालयाः ॥२३॥ वासः कूटो द्वयोः
शालासभासंजवनं त्विदम ॥ चतुःशालं मुनीनां तु पर्णशा
लोटजोस्त्रियाम ॥२४॥ चैत्यमायतनं तुल्ये वाजिशाला

श्रीअं०को। तु मन्दुराः॥ आवेशनं शिल्पिशाला प्रपा पानीयशालिका

॥५॥ ॥२५॥ मठ श्छात्रादिनिलयो गंजा तु मदिरागृहम्॥ ग

र्भागारं वासगृहमरिष्टं सूतिकागृहम्॥२६॥ वातायनं

गवाक्षोथ मण्डपोस्त्री जनाश्रयः॥ हर्म्यादि धनिनां वासः

प्रासादो देवभूभुजाम्॥२७॥ सौधोस्त्री राजसदनमुपका श्रीरामचं

जा

॥५॥

र्योपकारिका ॥ स्वस्तिकसर्वतोभद्रोनंद्यावर्तादयोपिव
॥२८॥ विछंदकःप्रभेदाहिभवनीश्वरसद्म नाम ॥ स्त्री
गारंभूभुजामंतःपुरंस्यादवरोधनम ॥२९॥ शुद्धांत
श्चावरोधश्चस्यादट्टःक्षौममस्त्रि याम ॥ प्रघाणप्रघणा
लिंदावहिर्द्वारप्रकोष्टके ॥३०॥ गृहावग्रहणीदेहल्यं

श्री अं त्र कोः गांवलराजिरे ॥ अधस्ताद्दारु शिलाशिलानासादारूपरि

॥ ६ ॥ स्थितम् ॥ ३१ ॥ प्रच्छन्नमंतर्द्वारं स्यात्पक्षद्वारं तु पक्ष

कं ॥ वलीकनीध्रे पटलप्रांतेथ पटलं छदिः ॥ ३२ ॥

गोपानसी तु वलभीच्छादने वक्रदारुणि ॥ कपोतपालि

कायां तु विटंकं पुन्नपुंसकम् ॥ ३३ ॥ स्त्रीद्वार्द्वारं प्रतीहार श्रीरामचंद्रः

॥ ६ ॥

रःस्याद्वितर्द्दिस्तुवेदिका ।तोरणोस्त्री बहिर्द्वारंपुरद्वारंतु
गोपुरम् ।।३४।।कूटंपूर्द्वारियद्धस्तिनखस्तस्मिन्नथ
त्रिषु ।।कपाटमररंतुल्येतद्विष्कंभोर्गलंनना ।।२५।।
आरोहणंस्यात्सोपानंनिःश्रेणिस्त्वधिरोहिणी ।सम्मार्ज
नीशोधनीस्यात्संकरोवकरस्तथा ३६ ।क्षिप्तेमुखं

श्री॥०॥ वे॥ निःसरणं [illegible] सन्निवेशो निकर्षणः ॥ समौ
॥◎॥ संवसथग्रामौ वेश्मभूर्वास्तुरस्त्रियाम् ॥ २१॥ ग्रामां
तउपशल्यं स्यात्सीमसीमे स्त्रियामुभे ॥ घोष आभीरप
ल्ली स्यात्पक्कणः शबरालयः ॥ २८॥ इति श्रीपुरव
र्गः ॥ महीध्रे शिखरिक्ष्माभृदहार्यधरपर्वताः ॥ अ श्रीराम
॥ ७॥

द्रिगोत्रगिरिग्रावाचलशैलशिलोच्चयाः॥ ॥लोका
लोकश्चक्रवालस्त्रिकूटस्त्रिककुत्समौ ॥ अलमुच
रमक्ष्माभृदुदयः पूर्वपर्वतः॥ हिमवान्निषधोविन्ध्योमाल्यवा
न्पारिपात्रकः॥ गन्धमादनमन्येचहेमकूटादयोनगाः॥५॥ पाषा
णप्रस्तरग्रावोपलाश्मानः शिलादृषत्॥ कूटोस्त्री शिखरंशृं
गंप्रपातस्त्वतटोभृगुः॥ कटकोस्त्रीनितंबोद्रेःस्नुः प्रस्थःसानुर

श्री अं०।को

७

स्त्रियो ॥ उत्सः प्रस्रवणं वारिप्रवाहो निर्झरो झरः ॥ दरी तु कन्दरो वा स्त्री
देवखातबिले गुहा ॥ गह्वरं गण्डशैलास्तु च्युताः स्थूलोपला
गिरेः ॥ खनिः स्त्रियामाकरः स्यात्पादाः प्रत्यन्तपर्वताः ॥ उपत्य
काद्रेरासन्ना भूमिरूर्ध्वमधित्यका ॥ धातुर्मनःशिलाद्यद्रेर्गै
रिकं तु विशेषतः ॥ निकुञ्जकुञ्जौ वा क्लीबे लतादिपिहितो
दरे ॥ ८ ॥ इति शैलवर्गः ॥ अटव्यरण्यं विपिनं गहनं काननं
वनं ॥ महारण्यमरण्यानी गृहारामास्तु निष्कुटाः ॥ १ ॥

[illegible]मतवऋ

७

आरामस्यादुपवनं कृत्रिमं वनमेव यत् ॥ अमात्यगणि
काजेहोपवने वृक्षवाटिका ॥४॥ पुमानाक्रीड उद्यानं
राज्ञः साधारणं वनम् ॥ स्यादेतदेव प्रमदवनमन्तःपुरो
चितम् ॥५॥ वीथ्यालिरावलिः पंक्तिः श्रेणी लेखास्तु राज
यः ॥ वन्या वनसमूहे स्यादङ्कुरोऽभिनवोद्भिदि ॥६॥ वृ
क्षो महीरुहः शाखी विटपी पादपस्तरुः ॥ अनोकहः कुठः

सालपलाशीद्रुद्रुमागमाः ॥५१॥ वानस्पत्यःफलैःपुष्पा
श्रीअं० को तैरपुष्पाद्वनस्पतिः ॥ औषध्यःफलपाकान्ताःस्यादवन्ध्य
॥९॥ फलेग्रही ॥५२॥ वन्ध्योफलोवकेशीचफलवान्फलि
नःफली ॥ प्रफुल्लोत्फुल्लसंफुल्लव्याकोशविकचस्फु
टाः ॥५३॥ फुल्लश्चैतेविकसितेस्युरवन्ध्यादयस्त्रिषु
॥ स्थाणुर्वानाध्रुवःशंकुर्ह्रस्वशाखाशिफःक्षुपः ॥५४॥ श्रीरामचन्द्र
॥८॥

अप्रकाडेस्तम्बगुल्मोवल्ली तुव्रततिर्लता ॥ लताप्र
तानिनीविरुद्गुल्मिन्युलप इत्यपि ॥ ५ ॥ नगाद्यारोह उ
च्छ्रायउत्सेधश्चोच्छ्रयश्च सः ॥ अस्त्री प्रकाडः स्कन्धः स्या
न्मूलाच्छाखावधिस्तरोः ॥ ६ ॥ समे शाखालते स्कन्धशा-
खाशाले शिफाजटे ॥ शाखाशिफावरोहः स्यान्मूलाच्चा

श्रीअ० को ग्रंग ताल्लता ॥५७॥ शिरोग्रं शिखरं वा ना मूलं बुध्नोंघ्रि

॥१०॥ नायकः ॥ सारो मज्जा समौ त्वक् स्त्री वल्कं वल्कलमस्त्रिया

म् ॥५८॥ काष्ठं दार्विंधनं त्वेध इध्ममेधः समित्स्त्रियाम्

॥ निष्कुहः कोटरं वा ना वल्लरिमंजरिस्त्रियौ ॥५९॥

पत्रं पलाशं छदनं दलं पर्णं छदः पुमान् ॥ पल्लवोस्त्री श्रीरामचंद्र

॥१०॥

किशलयंविस्तारोविटपोस्त्रियाम्: ॥ ६ ॥ वृक्षा
दीनांफलंसस्यंवृन्तंप्रसववन्धनम्: ॥ आमेफले
शलाटुःस्याछुष्केवानमुभेत्रिषु ॥ ७ ॥ क्षारको
जालकंक्लीवेकलिकाकोरकःपुमान् ॥ स्याद्गु
च्छकस्तुस्तवकःकुड्मलोमुकुलोस्त्रियाम् ॥ ८ ॥

श्रीअं० को

॥११॥

स्त्रियः सुमनसः पुष्पं प्रसूनं कुसुमं सुमम् ॥ मक
रन्दः पुष्परसः परागः सुमनोरजः ॥ ६३ ॥ द्विहीनं
प्रसवे सर्वं हरीतक्यादयः स्त्रियाम् ॥
आश्वत्थवैणवप्लाक्षनैयग्रोधैङ्गुदं फले ॥
॥ ६४ ॥ बार्हतं च फले जम्ब्वा जम्बूः स्त्री जम्बु जाम्बवम् ॥ श्रीरामचन्द्रः

॥११॥

पुष्पे जातिप्रभृतयः स्वलिंगा व्रीहयः फले ॥६५॥ विदा
र्याद्यास्तु मूलेपि पुष्पे क्लीबेपि पाटलाः ॥ बोधिद्रुमश्च
लदलः पिप्पलः कुञ्जराशनः ॥६६॥ अश्वत्थेथ कपि
त्थे स्युर्दधित्थग्राहिमन्मथाः ॥ तस्मिन्दधिफलः
पुष्पफलदंतशठावपिः ॥६७॥ उदुम्बरे जन्तुफलो

श्रीअं० कोयतां गोहे मद्गुषकः॥ कोविदारे चमरिकः कुद्दालो

१ ॥१२॥ युगपत्रकः॥६८॥ सप्तपर्णो विशालत्वक् शारदो वि

षमच्छदः॥ आरग्वधे राजवृक्ष शंपाकचतुरंगु

लाः॥६९॥ आरेवतव्याधिघातकृतमालसुप

र्णकाः॥ स्युर्जंबीरे दंतशठजंभजंभीरजं श्रीरामचंद्र

॥१२॥

भल्लाः ॥ १० ॥ वरुणो वरुणः शेतुस्तिक्तशाकः कुमार
कः ॥ पुन्नागे पुरुषस्तुङ्गः केशरो देववल्लभः ॥ ११ ॥
॥ पारिभद्रे निम्बतरुर्मन्दारः पारिजातकः ॥ तिनीशे स्य
न्दनो नेमी रथद्रुरतिमुक्तकः ॥ १२ ॥ वञ्जुलश्चित्रकृ
च्चाथ द्वौ पीतनकपीतनौ ॥ आम्रातके मधूके तु गु

श्री अं० कोः इपुष्पमधुद्रुमौ ।७३॥ वानप्रस्थमधुष्ठीलौ जलजे
॥१३॥ त्रमधूलकः॥ पीलौ गुडफलस्रंसी तस्मिंस्तु गिरिसं
भवे ।७४॥ अक्षोटकंदरालौ द्वावंकोटे तु निकोचकः
॥पलाशे किंशुकः पर्णो वातपोतोथ वेतसे॥७५॥
॥रथाभ्रपुष्पविदुल शीतवानीरवञ्जुलाः॥ द्वौपरि श्रीराम
॥१३॥

व्याघ्रविदुलौनादेयीचाम्बुवेतसे ॥ [illegible] ॥ सौभाञ्जने
शिग्रुतीक्ष्णगन्धकाक्षीवमोचकाः ॥ रक्तोसौमधु
सीग्रुःस्यादरिष्टःफेनिलःसमौ ॥ [illegible] ॥ बिल्वे शा
ण्डिल्यशैलूषौमालूरश्रीफलावपि ॥ प्लक्षोज
टीपर्कटीस्यान्न्यग्रोधोबहुपाद्वटः ॥ [illegible] ॥ गालवः

श्री ओठ गो: शाव टोलो ध्रुस्ति टी ढसिल्व मार्ज्जनौ ॥ आम्र ध्रूतो
रसालो सौसहृ कारोति सोरभः ॥ ७९ ॥ कुम्भोलू
॥१४॥ खलकं लीवेकौ श्यि को गु ग्गुलः पुरः ॥ शेलुः श्लेष्मा
तकः शीत उद्दालोव हुवारकः ॥ ८० ॥ राजाद
नं प्रियालः स्यात् सन्न कद्रु र्धनुःपटः ॥ जम्भा श्रीराम

॥१४॥

रीसर्वतोभद्राकाश्मरीमधुपर्णिका ॥६४॥ श्रीप
र्णीभद्रपर्णीचकाश्मर्यश्चाप्यथद्वयोः॥ कर्कन्धूर्ब
दरीकोलिःकोलंकुवलफेनिले ॥६५॥ सौवीरंबदरं
घोण्टाप्यथस्यात्स्वादुकण्टकः॥ विकंतस्रुवावृ क २
क्षोग्रन्थिलोव्याघ्रपादपि ॥६६॥ ऐरावतोनागरं

श्री अं०को जो ना दे यी भ भि ज म्बु का ॥ तिहु कः स्फु र्ज कः का
||१५|| ल स्क न्व श्व शि ति सा र के ॥८४॥ का के हुः कु ल कः
का ल पि लु क : का क ति न्दु के ॥ जो ली ठा रा ठ लो
घ रा ठा पा ट लि मों क्ष स्र ष्क कौ ॥८५॥ ति ल क क्ष
र कः श्री मा सा मे पि चु ल ज्ञा वु को ॥ श्री प र्शि का कु श्री राम चं द्र
॥१५॥

मुद्रिका कुम्भी कैटुर्य कटूफलौ ॥ ६६ ॥ क्रमुकः प
ट्टिकाख्यस्यात्पट्टीलाक्षाप्रसादनः ॥ तूदस्तुयू
पःक्रमुको व्रह्मण्यो व्रह्मदारुच ॥ ६७ ॥ तूलञ्चनी
पप्रिय कदम्बास्तु हलिप्रिये ॥ वीरवृक्षोरुष्करो
ऽग्निमुखीभल्लातकीत्रिषु ॥ ६८ ॥ गर्दभाण्डकन्दरा
लकपीतनसुपार्श्वकाः ॥ प्लक्षश्चतिन्तिडी चिञ्चा

श्री अं० का: क्रिमिकाथोपीतसालके ॥७८॥ सर्जकासनबंधूक
॥१६॥ पुष्पप्रियकजीवकाः ॥।॥ साले तु सर्जकार्श्याश्व
कर्णकाः सस्यसम्बराः॥८०॥ नदीसर्जो वीरतरुरि
उ२ न्द्रुः ककुभोर्जुनः॥।॥ राजादनः फलाध्यक्षः क्षीरिका
यामथद्वयोः॥८१॥ इङ्गुदीतापसतरुर्भूर्जे चर्मि
मृदुत्वचौ ॥।॥ पिच्छिला पूरणी मोचा चिरायुः शाल्मलि श्रीरामचन्द्र
॥१६॥

द्वयोः ॥ पिच्छा नु शाल्मलीवेष्टे रोचनः कूटशा
ल्मली ॥ विरिविल्वो नक्तमालः करजश्च करञ्ज
के ॥ प्रकीर्यः पूतिकरजः पूतिकः कलिमारक
: ॥ करञ्जभेदाः षड्ग्रन्थो मर्कट्य ङ्गारवल्लरी ॥
: ॥ रोहीरोहितकः प्लीहशत्रुर्दाडिमपुष्पकः ॥ गायत्री
बालतनयः खदिरो दन्तधावनः ॥ अरिमेदोवि

श्री अं० को ट्खदिरे कदरः खदिरे सिते ॥ सोमवल्कोऽप्यथ व्याघ्र
॥१७॥ पुच्छगन्धर्वहस्तकौ ॥ ५६ ॥ एरण्ड उरुबूकश्च रु
चकश्चित्रकश्च सः ॥ चञ्चुः पञ्चाङ्गुलो मण्ड
वर्द्धमानव्यडम्बकाः ॥ ५७ ॥ अल्पा शमी शमीरः
स्याच्छमी सक्तुफला शिवा ॥ पिण्डीतको मरुबकः
श्वसनः करहाटकः ॥ ५८ ॥ शल्यश्च मदने शक्रपादपः पा
॥१७

क पादपः पारिभद्रकः ॥ भद्रदारु द्रुकिलिमं पीत
दारु च दारु च ॥९९॥ पूतिकाष्ठं च सप्त स्युर्देवदा
रुण्यथ द्वयोः ॥ पाटलिः पाटला मोघा काचस्थाली
फलेरुहा ॥१००॥ कृष्णवृन्ता कुवेराक्षी श्यामा तु महि
लाह्वया ॥ लता गोवन्दनी गुन्द्रा प्रियङ्गुः फलिनी
फली ॥१०१॥ विष्वक्सेना गन्धफली कारम्भा प्रि

श्री अ० को० एकाश्च्वमा ॥ मराङ्कपर्णीपत्रोर्णनटक डुंगटुण्टुकाः

॥१८॥ ः॥१०२॥ श्योनाकशुकनासर्क्षदीर्घवृन्तकुटन्नटः॥ ८
शोराकश्चारलौतिष्यफलात्वामलकीत्रिषु ॥१०३॥ अ
मृता च वयस्था च त्रिलिंगस्तु विभीतकः ॥ नाक्षस्तुषःकर्ष
फलो भूतावासकलिद्रुमः॥१०४॥ अभया त्वव्यथाप
थ्याकायस्था पूतनामृता ॥ हरीतकी हैमवती चेतकी श्रीयसम्वद्ह
॥१८॥

कीश्रेयसी शिवा ॥१०५॥ पीतद्रुः सरलः पूतीकाष्ठं चाथ
द्रुमोत्पलः ॥ कर्णिकारः परिव्याधो लकुचो लिकुचो डहुः ॥१०६॥
पनसः कंटकिफलो निचुलो म्बुजहिज्जलौ xxx काकोडुम्बरि
काफल्गुर्मलपूर्जघनेफला ॥१०७॥ अरिष्टः सर्वतोभद्र
हिङ्गुनिर्यासमालकाः ॥ पिचुमन्दश्च निम्बेऽथ पिच्छिलागुरु
शिंशपा ॥१०८॥ कपिला भस्मगर्भा सा शिरीषस्तु कपीतनः

चांपाको फुलका

श्री अ०को ॥ भण्डिलोप्यथचाम्पेयश्चम्पकोहेमपुष्पकः॥१०९॥

॥१८॥ एतस्यकलिकागन्धफलीस्यादथकेसरे ॥ वकुलोवञ्जु

लोशोकेसमौकरकदाडिमौ ॥११०॥ चाम्पेयःकेसरो

नागकेसरःकांचनाह्वयः॥ जयाजयंतीतर्कारीनादेयी जयंतिका।

वैजयन्तिका ॥१११॥ श्रीपर्णमग्निमन्थःस्यात्कणिका

गणिकारिका ॥ जयोथकुटजःशक्रोवत्सकोगिरिमल्लि

श्रीरामचन्द्र

॥१८॥

का ॥११२॥ एतस्यैव कलिंगेन्द्रयव भद्रयवं फले ॥ कृष्णपा
क फलाविग्नसुषेणाः करमर्दके ॥११३॥ कालस्कन्धस्तमालः
स्यात्तापिच्छोप्यथ सिन्दुकः ॥ सिन्दुवारेन्द्रसुरसौ निर्गु
ण्डीन्द्राणिकेत्यपि ॥११४॥ वेणीखरागरी देवताडो जीमूत इत्य
पि ॥ श्रीहस्तिनी तु भूरुण्डी तृणशून्यं तु मल्लिका ॥११५॥
भूपदी शीतभीरुश्च सैवास्फोता वनोद्भवा ॥ गणिका यूथिका

श्री अं० को म्बष्टा सा पीता हेमपुष्पिका ॥११६॥ अतिमुक्तः पुण्ड्रकः स्याद्वा
॥२०॥ सन्ती माधवी लता ॥ सुमना मालती जातिः सप्तला नवमालि
का ॥११७॥ माध्यं कुंदं रक्तकस्तु बन्धूको बन्धुजीवकः ॥ सहाकु
मारी तरणिरम्लानस्तु महासहा ॥११८॥ तत्र शोणे कुर
बकस्तत्र पीते कुरण्टकः ॥ नीला झिंटी द्वयोर्बाणा दासी
चार्तगलश्च सा ॥११९॥ सैरेयकस्तु झिंटी स्यात्तस्मिं कुरबकोरु श्रीरामचन्द्र
॥२०॥

रो ॥ पीताकुरराटकोऽझिराठी तस्मिंसहचरि द्वयोः ॥१२०॥ ३
करविरका५
ड्रपुष्पं जपापुष्पंवज्रपुष्पंतिलस्य यत् ॥ प्रतीहासशत
प्रासचराडान्तहयमारकाः ॥१२१॥ करवीरे करीरे तु क्रकर
ग्रंथिलावुभौ ॥ उन्मत्तः कितवो धूर्तो धतूरः कनकाह्वयः धतुरका४
॥१२२॥ मातुलो मदनश्चास्य फले मातुलपुत्रकः ॥ फलपूरोबी बतुराका फलकोः
जपूरो रुचको मातुलुङ्गके ॥१२३॥ समीरणो मरुबकः प्र

श्री अ॰ कोस्थपुष्पफलिजत्र कः॥ जम्बीरे पथ परणी शेकठिं जरकु
॥२१॥ ठेर कौ ॥१२४॥ क्षितेर्ज्जं को त्रपाठी तुचित्रकोवह्नि संज्ञकः॥
अर्काहु वस्त्रु कास्फोता गरारूपविकीरराः॥ मन्दारश्चार्कप
रो नभुल्के लर्कपूर्णपसो॥ ॥शिवमल्ह्ली पाभ्रु पतरका
ष्ठीलोनकोवसुः॥ वृन्दारक्षादनी वक्षरूहाजीवंतिके श्रीरामवल्ल
भपि:॥ ॥वक्षादनी छिन्नरुहा गुडूची तंत्रिकामृता॥ ॥ ॥२१॥
(१२९)

जीवंतिका सोमवल्ली विशल्या मधुपर्ण्यपि ॥ मूर्वा दे
वी मधुरसा मोरटा तेजनी स्रुवा ॥१२८॥ मधूलिका मधुश्रेणी
गोकर्णी पीलुपर्ण्यपि ॥ पाठाम्बष्ठा विद्धकर्णी स्थापनी श्रेयसी
रसा ॥१२९॥ एकाष्ठीला पापचेली प्राचीना वनतिक्तिका ॥ कटुः
कटंभरा शोकरोहिणी कटुरोहिणी ॥१३०॥ मत्स्यपित्ता कृष्णभेदी
चक्राङ्गी शकुलादनी ॥ आत्मगुप्ता जडा व्यंगा कण्डुरा प्रावृषा

टरी ॥१२१॥ स्वयंगुप्तार्षभप्रोक्ता शूकशिंबिः कपिकच्छूश्च मर्कटी ॥ चि-
त्रोपचित्रा न्यग्रोधी द्रवंती शम्बरी वृषा ॥२२॥ प्रत्यक्श्रेणी त्रिदार१.
सुतश्रेणी रंडा मूषिकपर्ण्यपि ॥ अपामार्गः शैखरिको धामा-
र्गवमयूरकौ ॥२[illegible]॥ प्रत्यक्पर्णी केशपर्णी किणिही खरमंज- श्रीं पा१
री ॥ हंजिका ब्राह्मणी पद्मा भार्गी ब्राह्मणयष्टिका ॥२[illegible]॥ अंगारव-
ल्ली बालेयशाकबर्बरवर्द्धकाः ॥ मंजिष्ठा विकसा जिङ्गी समङ्- श्रीरामचन्द्र

गाकालमेषिका ॥३६॥ मण्डूकपर्णीभाण्डीरीभण्डीयोजनवल्ल्यपि ॥ यासो
यवासोदुःस्पर्शोधन्वयासःकुनाशकः॥ ३७ ॥रोदनीकच्छुरानंतासमुद्रांता
दुरालभा ॥ पृश्निपर्णीपृथक्पर्णीचित्रपर्ण्यंघ्रिपर्णिका ॥ ३८ ॥ क्रोष्टु
विन्नासिंहपुच्छीकलशिर्धावनीगुहा ॥ निदिग्धिकास्पृशीव्याघ्रीबृहती
कण्टकारिका ॥ ३९ ॥ प्रचोदनीकुलीक्षुद्रादुःस्पर्शाराष्ट्रिकेत्यपि ॥ नीलीका
लाक्लीतकिकाग्रामीणामधुपर्णिका ॥ ४० ॥ रंजनीश्रीफलीतुत्थाद्रोणीदोलाच
का।

श्री अ० हि
॥२३॥

गोलिनी ॥अवल्गुजः सोमराजी सुवल्ली सोमवल्लिका॥४१॥ कालमे
षी कृष्णफला वाकुची पूतिफल्यपि॥ कृष्णोपकुल्या वैदेही
मागधी चपलाकणा॥४२॥ उषणा पिप्पली शौंडी कोलाथ करि
पल्ली॥ कपिवल्ली कोलवल्ली श्रेयसी वशिरः पुमान्॥४३॥
चव्यं तु चविका काकचिंचा गुंजे तु कृष्णला॥ पलंकषा त्विक्षुगं
धा श्वदंष्ट्रा स्वादुकंटकः॥४४॥ गोकंटको गोक्षुर
॥राम०॥
॥२३॥

कोवनर्मंगारूहृत्यपि॥ विश्वाविषाप्रतिविषातिविषोपविषारुणा॥४५॥
शृंगीमहौषधंचाथक्षीरावीदुग्धिकासमे॥ शतमूलीवहुसुताभीरुरिन्दी
वरीवरी॥४६॥ ऋष्यप्रोक्ताभीरुपत्रीनारायण्यःशतावरी॥ अहेरुरथपी
तद्रुःकालीयकहरिद्रवः॥४७॥ दार्वीपचंपचादारुहरिद्रापर्जनीत्यपि॥ वचो
ग्रगन्धाषड्ग्रन्थागोलोमीशतपर्विका॥४८॥ शुक्लाहैमवतीवैद्यमातृसिं
ह्योतुवासिका॥ वृषोटरूषःसिंहास्योवासकोवाजिदन्तकः॥४९॥ आस्फोता
गिरिकर्णीस्याद्विष्णुक्रांतापराजिता॥ इक्षुगन्धातुकाण्डेक्षुकोकिलाक्षेक्षुरक्षुरः॥५०॥

॥द्वि॰अं॰॥ ॥२४॥

शालेयः स्याच्छीतशिवाछत्रा मधुरिका मिसी ॥ मिश्रेयोप्यथ सीहुण्डवज्रद्रुस्नु·
कस्नुहीगुडाः ॥५१॥ समन्तदुग्धाथो वेल्लममोघा चित्रतण्डुला ॥ तण्डुलश्च कृ·
मिघ्नश्च विडंगं पुन्नपुंसकम् ॥५२॥ बला वाट्यालको घंटारवा तु शाणपुष्पिका ॥
मृद्वीका गोस्तनी द्राक्षा स्वाद्वी मधुरसेति च ॥५३॥ सर्वानुभूतिः सरला त्रिपुटा त्रि·
वृता त्रिवृत् ॥ त्रिभण्डी रोचनी श्यामापालिंदी तु सुषेणिका ॥५४॥ काला मसूर·
विदला र्धचन्द्रा कालमेषिका ॥ मधुकं क्लीतकं यष्टिमधुकं मधुयष्टिका
॥५५॥ विदारी क्षीरशुक्लेक्षुगंधा क्रोष्टी च या सिता ॥ अन्या क्षीरविदारी स्यान्महा·
श्वेतर्क्षगंधिका ॥५६॥ लांगली शारदी तोयपिप्पली शकुलादनी ॥ खराश्वाका

॥ए॰म॰॥ ॥२५॥

रवीदीप्यामयूरोलोचमस्तकः ॥५७॥ गोपीश्यामाशारिवास्यादनन्तोत्पलशारिवा
योग्यमृद्धिः सिद्धिलक्ष्म्यौ वृद्धेरप्याह्वया इमे ॥५८॥ कदलीवारणबुसारंभामोचां
शुमत्फला ॥ काष्ठीला मुद्गपर्णी तु काकमुद्गा सहेत्यपि ॥५९॥ वार्ताकी हिंगुली सिंही
भराग१ भण्टाकी दुष्प्रधर्षिणी ॥ नाकुली सुरसा रास्ना सुगंधा गंधनाकुली ॥६०॥ नकुलेष्टा भु
जंगाक्षी छत्राकी सुवहा च सा ॥ विदारिगंधांशुमती शालपर्णी स्थिरा ध्रुवा ॥६१॥ तुण्डि
केरी समुद्रान्ता कर्पासी बदरीति च ॥ भारद्वाजी तु सा वन्या शृंगी तु ऋषभो वृषः ॥६२॥ गां
गेरुकी नागबला झषा ह्रस्वगवेधुका ॥ धामार्गवो घोषकः स्यान्महाजाली सपीतकः ॥६३॥
ज्योत्स्नी पटोलिका जाली नादेयी भूमिजम्बुका ॥ स्याल्लांगलीक्यग्निशिखा काकांगी का

॥अ॰टी॰॥ कनासिका॥६४॥गोधापदीतुसुवहामुशलीतालमूलिका॥अजशृंगीविषाणीस्या

॥२५॥ द्गोजिह्वादार्विकेसमे॥६५॥तांबूलवल्लीतांबूलीनागवल्ल्यथद्विजा॥हरेणुरेणु

काकौन्तीकपिलाभस्मगंधिनी॥६६॥एलावालुकमैलेयंसुगंधिहरिवालुकम्॥

वालुकंचाथपालंक्यांमुकुन्दःकुन्दकुन्दुरू॥६७॥बालंह्रीवेरबर्हिष्ठोदीच्यंकेशां

बुनामच॥कालानुसार्यवृद्धाश्मपुष्पशीतशिवानितु॥६८॥शैलेयंतालपर्णीतुदै

त्यागंधकुटीमुरा॥गंधिनीगजभक्षातुसुवहासुरभीरसा॥६९॥महेरुणाकुन्दुरु

कीसल्लकीह्लादिनीतिच॥अग्निज्वालासुभिक्षेतुधातकीधातुपुष्पिका॥७०॥पृथ्वी

काचन्द्रवालैलानिष्कुटिर्बहुलाथसा॥सूक्ष्मोपकुञ्चिकातुत्थाकोरंगीत्रिपुटात्रुटिः॥७१॥

२ कुणिः कच्छः कांतलको नंदीवृक्षो थ राक्षसी ॥ चंडा धनहरी क्षेमदुष्पत्रगणहासकाः ॥७४॥ ३

व्याधिः कुष्ठं पारिभाव्यं व्याप्यं पाकलमुत्पलम् ॥ शंखिनी चोरपुष्पी स्यात्केशिन्यथ
वितुन्नकः ॥७२॥ झटामलाज्झटा ताली शिवा तामलकीति च ॥ प्रपौंडरीकं पुंड
र्यमथ तुन्नः कुबेरकः ॥७३॥ व्याडायुधं व्याघ्रनखं करजं चक्रकारकम् ॥ सुषि
रा विद्रुमलता कपोतांघ्रिर्नटी नली ॥७५॥ धमन्यंजनकेशी च हनुर्हट्टविलासिनी ॥
शुक्तिः शंखः खुरः कोलदलं नखमथाढकी ॥७६॥ काक्षी मृत्स्ना तुवरिका मृत्तालक
सुराष्ट्रजे ॥ कुटन्नटं दाशपुरं वानेयं परिपेलवम् ॥७७॥ प्लवगोपुरगोनर्दकैवर्तीमुस्त
कानि च ॥ ग्रंथिपर्णं शुकं बर्हं पुष्पं स्थौणेयकुक्कुरे ॥७८॥ मरुन्माला तु पिशुना स्पृक्का दे
वीलता लघुः ॥ समुद्रांता वधूः कोटिवर्षा लंकोपिकेत्यपि ॥७९॥ तपस्विनी जटामांसी जटा

अं.टी. || ष्पिला सोमशामिधी || त्वक्पत्रमुत्कटं भृंगं त्वचं चोचं वरांगकम् || ८० || क
२६ || र्बूरको द्राविडकः काल्पको वेधमुख्यकः || ओषध्यो जातिमात्रे स्युर
जातौ सर्वमौषधम् || ८१ || शाकाख्यं पत्रपुष्पादि तण्डुलीयो ल्पमारि
षः || विशल्याग्निशिखानंता फलिनी शक्रपुष्पिका || ८२ || स्यादृक्षगं-
धा छगलांघ्र्यावेगी वृद्धदारकः || जुङ्गो ब्राह्मी तु मत्स्याक्षी वयस्था सोम
वल्लरी || ८३ || पटुपर्णी हैमवती स्वर्णक्षीरी हिमावती || हयपुच्छी तु काम्बो
जीमाषपर्णी महासहा || ८४ || तुण्डीकेरी रक्तफला बिम्बिका पीलुपर्णि || राम ||
|| २६ ||

पि॥ बर्बराकबरी तुंगी खरपुष्पाजगन्धिका॥ ८५॥ एला पर्णी तु सुवहा रास्ना युक्तरसा
च सा॥ चाङ्गेरी चुक्रिका दन्तशठाम्बष्ठाम्ललोलिका॥ ८६॥ सहस्रवेदी चुक्रोम्लवेत
सः शतवेध्यपि॥ नमस्कारी गंडकारी समङ्गा खदिरेत्यपि॥ ८७॥ जीवन्ती जीवनी जीवा
जीवनीया मधुश्रवा॥ कूर्चशीर्षो मधुरकः शृंगह्रस्वांगजीवकाः॥ ८८॥ किराततिक्तो भू
निम्बो नार्यतिक्तोथ सप्तलाः॥ विमला सातला भूरिफेना चर्मकषेत्यपि॥ ८९॥ वायसोली
स्वादुरसा काकपस्थाःथ मकूलकः॥ निकुंभो दंतिका प्रत्यक् श्रेण्युदुम्बरपर्ण्यपि॥ ९०॥
अजमोदा तूग्रगन्धा ब्रह्मदर्भा जवानिका॥ मूले पुष्करकाश्मीरपद्मपत्राणि पौष्करे॥
९१॥ अव्यथातिचरा पद्मा चारटी पद्मचारिणी॥ कांपिल्यकर्कशश्चन्द्रो रक्तांगो रोचनी
त्यपि॥ ९२॥ प्रपुन्नाडस्त्वेडगजो दद्रुघ्नश्चक्रमर्दकः॥ पद्माट उरणाख्यश्च पलाण्डु

विष्वक्सेनप्रियागृष्टिर्वाराहीबदरेत्यपि ॥ मार्कवोभृंगराजःस्यात्काकमाचीतुवायसी ॥९७॥ ९९४

॥अं॰टी॰॥ सुसुकन्दकः ॥९३॥ लतार्कदुद्रुमौतत्रहरितेथमहौषधम् ॥ लशुनंगृञ्जनारिष्टमहा
॥२७॥ कन्दरसोनकाः ॥९४॥ पुनर्नवातुशोफघ्नीवितुन्नंसुनिषण्णकम् ॥ स्याद्वातकःशीतलोप
राजिताऽशणपर्ण्यपि ॥९५॥ पारावताङ्घ्रिःकटभीपण्याज्योतिष्मतीलता ॥ वार्षिकंत्रायमा
णास्यात्त्रायंतीबलभद्रिका ॥९६॥ शतपुष्पाशितच्छत्रातिच्छत्रामधुरामिसिः ॥ अ
वाक्पुष्पीकारवीचसरणातुप्रसारिणी ॥९८॥ तस्यांकटंभराराजबलाभद्रबलेतिच ॥ ज
नीजतूकारजनीजतुकृच्चक्रवर्तिनी ॥९९॥ संस्पर्शाथशटीगन्धमूलीषड्ग्रन्थिकेत्यपि
कर्चूरोपिपलाशोऽथकारवेल्लःकठिल्लकः ॥१००॥ सुषवीचाथकुलकेपटोलस्तिक्तकः
पटुः ॥ कूष्माण्डकस्तुकर्कारुरुर्वारुःकर्कटीस्त्रियौ ॥१॥ इक्ष्वाकुःकटुतुंबीस्यात्तुम्ब्यला
बूरुभेसमे ॥ चित्रागवाक्षीगोदुग्धाविशालात्विन्द्रवारुणी ॥२॥ अर्शोघ्नःसुरणकन्दो ॥रामः॥

॥२७॥

गण्डीरस्तुसमष्टिला ॥ कलम्बुपोदिकास्त्रीतुमूलकंहीलमोचिका ॥३॥ वास्तुकंशाक
भेदाःस्युर्दूर्वातुशतपर्विका ॥ सहस्रवीर्याभार्गव्यौरुहानंताथसासिता ॥४॥ गोलोमी
शतवीर्याचगण्डालीशकुलाक्षकः ॥ कुरुविन्दोमेघनामामुस्तामुस्तकमस्त्रियाम् ॥
५॥ स्याद्भद्रमुस्तकोगुन्द्राचूडालोच्चक्रलोच्चटा ॥ वंशेत्वक्सारकर्मारत्वचिसारतृणध्व
जाः ॥६॥ शतपर्वायवफलोवेणुमस्करतेजनाः ॥ वेणवःकीचकास्तेस्युर्येस्वनन्त्यनिलो
द्धताः ॥७॥ ग्रन्थिर्नापर्वपरुषीगुन्द्रस्तेजनकःशरः ॥ नडस्तुधमनःपोटगलोथकाशम
स्त्रियाम् ॥८॥ इक्षुगन्धापोटगलःपुंसिभूम्नितुबल्वजाः ॥ रसालइक्षुस्तद्भेदाःपुण्ड्रकान्ता
रकादयः ॥९॥ स्याद्वीरणंवीरतरंमूलेस्योशीरमस्त्रियाम् ॥ अभयंनलदंसेव्यममृणालंज

॥अं॰ द्वि॰॥
॥२८॥

लाशयम्॥१०॥ लामज्जकं लघुलयमवदाहेष्टकापथे॥ नडादयस्तृणं गर्मुच्छ्यामाक
प्रमुखा अपि॥११॥ अस्त्री कुशं कुशो दर्भः पवित्रमथ कत्तृणम्॥ पौरसौगंधिकध्यामदे
वजग्धकरौहिषम्॥१२॥ छत्रातिछत्रपालघ्नौ मालातृणकभूस्तृणे॥ शष्पं बालतृणं
घासो यवसं तृणमर्जुनम्॥१३॥ तृणानां संहतिस्तृण्या नड्या तु नडसंहतिः॥ तृणरा
जाह्वयस्तालो नारिकेलस्तु लांगली॥१४॥ घोण्टा तु पूगः क्रमुको गुवाकः खपुरोऽस्य तु॥
फलमुद्वेगमेते च हिन्तालसहितास्त्रयः॥१५॥ खर्जूरः केतकी ताली खर्जूरी च तृण
द्रुमाः॥ ॥इति वनौषधिवर्गः॥ ॥सिंहो मृगेन्द्रः पंचास्यो हर्यक्षः केशरी हरिः॥

॥रामः॥
॥२८॥

शार्दूलद्वीपिनौ व्याघ्रे तरक्षुस्तु मृगादनः ॥१॥ वराहः सूकरो घृष्टिः कोलः पोत्री किरिः किटिः ॥ दंष्ट्री घोणी स्तब्धरोमा क्रोडो भूदार इत्यपि ॥१७॥ कपिप्लवंगप्लवगशाखामृगवलीमुखाः ॥ मर्कटो वानरः कीशो वनौका अथ भल्लुके ॥१८॥ ऋक्षाच्छभल्लभालूका गण्डके खड्गखड्गिनौ ॥ लुलायो महिषो वाहद्विषत्कासरसैरिभाः ॥१९॥ स्त्रियां शिवा भूरिमायगोमायुमृगधूर्तकाः ॥ शृगालवंचकक्रोष्टुफेरुफेरवजम्बुकाः ॥२०॥ ओतुर्विडालो मार्जारो वृषदंशक आखुभुक् ॥ त्रयो गोधेरगोधारगोधेया गोधिकात्मजे ॥२१॥ श्वावित्तु शल्यस्तल्लोम्नि शललं

॥अ·द्वी·॥ ॥२९॥

शलम्॥ वातप्रमीर्वातमृगः कोकईहामृगो वृकः॥२२॥ मृगेकुरङ्गवातायुहरिणा
जिनयोनयः॥ ऐणेयमेण्याश्चर्मोद्यमेणस्यैणमुभे त्रिषु॥२३॥ कदलीकन्दलीची
नश्चमूरुप्रियकावपि॥ समूरुश्चेतिहरिणा अमी अजिनयोनयः॥२४॥ कृष्णसा
ररुन्यङ्कुरङ्कुशंबररौहिषाः॥ गोकर्णपृषतैणर्श्यरोहिताश्चमरोमृगाः॥२५॥
गन्धर्वः शरभोरामः सृमरोगवयः शशः॥ इत्यादयोमृगेन्द्राद्यागवाद्याः पशुजातः
यः॥२६॥ उन्दुरुर्मूषकोप्याखुर्गिरिकावालमूषिका॥ सरटः कृकलासः स्यान्मुशली
गृहगोधिका॥२७॥ लूतास्त्रीतंतुवायोर्णनाभमर्कटकाः समाः॥ नीलंगुस्तुकृमिः

॥श्रीः॥ ॥२९॥

कर्णजलौका शतपद्युभे ॥२८॥ वृश्चिकः शूककीटः स्यादलिद्रोणौ तु वृश्चिके॰
॥ पारावतः कलरवः कपोतोऽथ शशादनः ॥२९॥ पत्री श्येन उलूके तु वायसा
रातिपेचकौ ॥ व्याघ्राटः स्याद्भरद्वाजः खंजरीटस्तु खंजनः ॥३०॥ लोहपृष्ठस्तु
कंकः स्यादथ चाषः किकीदिविः ॥ कलिंगभृंगधूम्याटा अथ स्याच्छतपत्रकः
॥३१॥ दार्वीघाटोऽथ सारंगस्तोककश्चातकः समाः ॥ कृकवाकुस्ताम्रचूडः कुकुट
श्चरणायुधः ॥३२॥ चटकः कलविंकः स्यात्तस्य स्त्री चटका तयोः ॥ पुमपत्ये चा
टकैरस्त्र्यपत्ये चटकैव हि ॥३३॥ कर्करेटुः करेटुः स्यात्कृकणः क्रकरौ समौ ॥ वनप्रि

॥अ॰टी॰॥

यः परभृतः कोकिलः पिक इत्यपि ॥ ३४ ॥ काके तु करटारिष्टबलिपुष्टसकृत्प्र
जाः ॥ ध्वांक्षात्मघोषपरभृद्बलिभुग्वायसा अपि ॥ ३५ ॥ द्रोणकाकस्तु काकोलो
दात्यूहः कालकण्ठकः ॥ आतापिचिल्लौ दाक्षाय्यगृध्रौ कीरशुकौ समौ ॥ ३६ ॥ क्रुङ्
क्रौञ्चोऽथ बकः कंकः पुष्कराह्वस्तु सारसः ॥ कोकश्चक्रश्चक्रवाको रथांगाह्वय
नामकः ॥ ३७ ॥ कादम्बः कलहंसः स्यादुत्क्रोशकुररौ समौ ॥ हंसास्तु श्वेतगरुत
श्चक्रांगा मानसौकसः ॥ ३८ ॥ राजहंसास्तु ते चंचुचरणैर्लोहितैः सिताः ॥ म
लिनैर्मल्लिकाख्यास्ते धार्तराष्ट्राः सितेतरैः ॥ ३९ ॥ शरारिराटिराडिश्च बलाका

॥श्री॥

विषकण्ठिका॥हंसस्ययोषिद्वरटासारसस्यतुलक्ष्मणा॥४०॥जतुकाजिनप
त्रास्यात्परोष्णीतैलपायिका॥वर्वणामक्षिकानीलासरघामधुमक्षिका॥
॥४१॥पतङ्गिकापुत्तिकास्याद्दंशस्तुवनमक्षिका॥दंशीतज्जातिरल्पास्याद्गन्धो स्या २
लिवरटाद्वयोः॥४२॥भृंगारीचीरुकाचीरीझिल्लिकाचसमाइमाः॥समौ
पतंगशलभौखद्योतोज्योतिरिङ्गणः॥४३॥मधुव्रतोमधुकरोमधुलिड्म
धुपालिनः॥द्विरेफपुष्पलिड्भृङ्गषट्पदभ्रमरालयः॥४४॥मयूरोवर्हिणोव
र्हीनीलकण्ठोभुजङ्गभुक्॥शिखावलःशिखीकेकीमेघनादानुलास्यपि॥४५॥

॥अं॰ह्री॰॥ केकावाणीमयूरस्यसमौचन्द्रकमेचकौ॥शिखाचूडाशिखण्डस्तुपिच्छवर्हेनपुं
सके॥४६॥खगेविहंगविहगविहंगमविहायसः॥शकुंतिपक्षिशकुनिश
कुंतशकुनद्विजाः॥४७॥पतत्रिपत्रिपतगपतत्पत्ररथाण्डजाः॥नगौकोवाजिवि
किरविविष्किरपतत्रयः॥४८॥नीडोद्भवागरुत्मन्तःपित्सन्तोनभसंगमाः॥
तेषांविशेषाहारीतोमद्गुःकारण्डवःप्लवः॥४९॥तित्तिरिःकुक्कुभोलावोजीवं
जीवश्चकोरकः॥कोयष्टिकष्टिट्टिभकोवर्त्तकोवर्त्तिकादयः॥५०॥गरुत्पक्षच्छ
दापत्रंपतत्रंचतनूरुहम्॥स्त्रीपक्षतिःपक्षमूलंचंचुस्त्रोटिरुभेस्त्रियौ॥५१॥ ॥श्री॥

प्रडीनोड्डीनसंडीनान्येताःखगगतिक्रियाः॥पेशीकोशोद्विहीनेंडंकुलायोनीड
मस्त्रियाम्॥५२॥पोतःपाकोर्भकोडिंभःपृथुकःशावकःशिशुः॥स्त्रीपुंसौमिथुनं
द्वंद्वंयुग्मंतुयुगलंयुगम्॥५३॥समूहनिवहव्यूहसन्दोहविसरव्रजाः॥स्तोमौ
घनिकरव्रातवारसंघातसंचयाः॥५४॥समुदायःसमुदयःसमवायश्चयो
गणाः॥स्त्रियांतुसंहतिर्वृन्दंनिकुरंवंकदंवकम्॥५५॥वृन्दभेदाःसमैर्वर्गःसं
घःसार्थौतुजन्तुभिः॥सजातीयैःकुलंयूथंतिरश्चांपुंनपुंसकम्॥५६॥पशूनां
समजोन्येषांसमाजोथसधर्मिणाम्॥स्यान्निकायःपुंजराशीतूत्करःकूटमस्त्रि

॥अ॰ हि॰॥

याम् ॥५६॥ कापोतशौकमायूरतैत्तिरादीनि तद्गणे। गृहासक्ताः पक्षिमृगाश्छे

कास्ते गृह्यकाश्च ते ॥५७॥ । ॥ इति सिंहादिवर्गः ॥ । ॥ मनुष्या मानुषा मर्त्या

मनुजा मानवा नराः ॥ स्युः पुमांसः पंचजनाः पुरुषाः पूरुषा नराः ॥५८॥ स्त्री

योषिदबला योषा नारी सीमंतिनी वधूः ॥ प्रतीपदर्शिनी वामा वनिता महिला त

था ॥६०॥ विशेषास्त्वंगना भीरुः कामिनी वामलोचना ॥ प्रमदा मानिनी कांता

ललना च नितंबिनी ॥६१॥ सुन्दरी रमणी रामा कोपना सैव भामिनी ॥ वरारोहा

मत्तकाशीन्युत्तमा वरवर्णिनी ॥६२॥ कृताभिषेका महिषी भोगिन्योऽन्या नृप

॥श्रीः॥

॥३५॥

स्त्रियः॥पत्नीपाणिगृहीतीचद्वितीयासहधर्मिणी॥६३॥भार्याजायाथपुंभूम्निदाराः
स्यात्तुकुटुंबिनी॥पुरन्ध्रीसुचरित्रातुसतीसाध्वीपतिव्रता॥६४॥कृतसापत्निकाध्यू
ढाधिविन्नाथस्वयंवरा॥पतिंवराचवर्याचकुलस्त्रीकुलपालिका॥६५॥कन्या
कुमारीगौरीतुनग्निकानागतार्तवा॥स्यान्मध्यमादृष्टरजास्तरुणीयुवतिःसमे॥
६६॥समाःस्नुषाजनीवध्वश्चिरण्टीतुसुवासिनी॥इच्छावतीकामुकास्याद्वृषस्यंती
तुकामुकी॥६७॥कान्तार्थिनीतुयायातिसंकेतंसाभिसारिका॥पुंश्चलीधर्षिणीवंध
क्यसतीकुलटेत्वरी॥६८॥स्वैरिणीपांशुलाचस्यादशिश्वीशिशुनाविना॥अवीरानि

॥अम॰॥ ष्पतिसुताविश्वस्ताविधवेसमे॥ ६॥आलिःसखीवयस्याथपतिवत्नीसभर्तृका·
॥वृद्धापलिक्नीप्राज्ञीतुप्रज्ञाप्राज्ञातुधीमती॥ ७॥शूद्रीशूद्रस्यभार्यास्याच्छूद्रा·
तज्जातिरेवच॥आभीरीतुमहाशूद्रीजातिपुंयोगयोःसमा॥ ८॥अर्याणीस्वय·
मर्यास्यात्क्षत्रियाक्षत्रियाण्यपि॥उपाध्यायाप्युपाध्यायीस्यादाचार्यापिचस्वतः
॥ ९॥आचार्यानीतुपुंयोगेस्यादर्यीक्षत्रियीतथा॥उपाध्यायान्युपाध्यायीपोटास्त्रीपुं
सलक्षणा॥ १०॥वीरपत्नीवीरभार्यावीरमातातुवीरसूः॥जातापत्याप्रजाताचप्र
सूताचप्रसूतिका॥ ११॥स्त्रीनग्निकाकोटवीस्याद्दूतीसंचारिकेसमे॥कात्यायन्यर्द्ध

॥श्री:॥
॥३३॥

वृद्धायाकाषायवसनाधवा॥१५॥सैरन्ध्रीपरवेश्मस्थास्ववशाशिल्पकारिका॥अ
सिक्नीस्यादवृद्धायाप्रेष्यान्तःपुरचारिणी॥१६॥वारस्त्रीगणिकावेश्यारूपाजीवाथसा
जनैः॥सत्कृतावारमुख्यास्यात्कुट्टनीशंभलीसमे॥१७॥विप्रश्निकात्वीक्षणिकादैव
ज्ञाथरजस्वला॥स्त्रीधर्मिण्यविरात्रेयीमलिनीपुष्पवत्यपि॥१८॥ऋतुमत्यप्युदक्या
पिस्याद्रजःपुष्पमार्त्तवं॥श्रद्धालुर्दोहदवतीनिष्कलाविगतार्त्तवा॥१९॥आपन्नस
त्वास्याद्गुर्विण्यन्तर्वत्नीचगर्भिणी॥गणिकादेस्तुगाणिक्यंगार्भिणंयौवतंगणे॥२
०॥पुनर्भूर्दिधिषूरूढाद्विस्तस्यादिधिषुःपतिः॥सतुद्विजोग्रेदिधिषूःसैवयस्यकुटुंबि

॥अ॰द्वि॰॥
॥२४॥

नी॥ ८१॥ कानीनः कन्यकाज्जातः सुतोथ सुभगासुतः॥ सौभागिनेयः स्यात्पारस्त्रैणे
यस्तु परस्त्रियाः॥ ८२॥ पैतृष्वसेयः स्यात्पैतृष्वस्रीयस्तु पितृष्वसुः॥ सुतो मातृष्वसुश्चै
वं वैमात्रेयो विमातृजः॥ ८३॥ अथ बांधकिनेयः स्याद्बन्धुलश्चासतीसुतः॥ कौलटे
रः कौलटेयो भिक्षुकी तु सती यदि॥ ८४ तदा कौलटिनेयः स्यात्कौलटेयोपि चात्मजः॥ आत्म
जस्तनयः सूनुः सुतः पुत्रः स्त्रियां त्वमी॥ ८५॥ आहुर्दुहितरं सर्वेऽपत्यं तोकं तयोः समे॥
स्वजाते औरसोरस्यौ तातस्तु जनकः पिता॥ ८६॥ जनयित्री प्रसूर्माता जननी भगिनी स्व
सा॥ ननान्दा तु स्वसा पत्युर्नप्त्री पौत्री सुतात्मजा॥ ८७॥ भार्यास्तु भ्रातृवर्गस्य यातरः स्युः प

परस्परं ॥ प्रजावती भ्रातृजाया मातुलानी तु मातुली ॥ ८८ ॥ पतिपत्न्योः प्रसूः स्वश्रूः स्वशुरस्तु
पिता तयोः ॥ पितुर्भ्राता पितृव्यः स्यान्मातुर्भ्राता तु मातुलः ॥ ८९ ॥ श्याला स्युर्भ्रातरः प
त्न्याः स्वामिनो देवृदेवरौ ॥ स्वस्रीयो भागिनेयः स्याज्जामाता दुहितुः पतिः ॥ ९० ॥
पितामहः पितृपिता तत्पिता प्रपितामहः ॥ मातुर्मातामहाद्येवं सपिण्डास्तु स
नाभयः ॥ ९१ ॥ समानोदर्यसोदर्यसगर्भ्यसहजाः समाः ॥ सगोत्रबांधवज्ञा
तिबन्धुस्वस्वजनाः समाः ॥ ९२ ॥ ज्ञातेयं बंधुता तेषां क्रमाद्भावसमूहयोः ॥ ध
वः प्रियः पतिर्भर्ता जारस्तूपपतिः समौ ॥ ९३ ॥ अमृते जारजः कुण्डो मृते भर्तरि

+ व्योर

॥अं॰ हि॰॥ ॥३५॥ गोलकः॥ भ्रातृयो भ्रातृजो भ्रातृभगिन्यौ भ्रातरावुभौ॥ ९४॥ मातापितरौ पितरौ
मातरःपितरौ प्रसूजनयितारौ॥ श्वश्रूश्वसुरौ श्वसुरौ पुत्रौ पुत्रश्च दुहिता च॥
९५॥ दंपती जंपती जायापती भार्यापती च तौ॥ गर्भाशयो जरायुः स्यादुल्वं च कल
लोऽस्त्रियाम्॥ ९६॥ सूतिमासो वैजननो गर्भो भ्रूण इमौ समौ॥ तृतीयाप्रकृतिः
षण्ढः क्लीवः शण्ढो नपुंसके॥ ९७॥ शिशुत्वं शैशवं बाल्यं तारुण्यं यौवनं समे॥
स्यात्स्थाविरं तु वृद्धत्वं वृद्धसंघेपि वार्द्धकम्॥ ९८॥ पलितं जरसा शौक्ल्यं केशादौ वि
स्रसा जरा॥ स्यादुत्तानशया डिंभा स्तनपा च स्तनंधयी॥ ९९॥ बालस्तु स्यान्माणव
को वयस्थस्तरुणो युवा॥ प्रवयाः स्थविरो वृद्धो जीनो जीर्णो जरन्नपि॥ १००॥ वर्षीयां

॥श्री॥ ॥३५॥

दशमीस्थाया पूर्वजस्त्वग्रियोऽग्रजः॥जघन्यजे स्युः कनिष्ठयवीयोवरजानुजाः
॥१०१॥अमांसोदुर्बलः छातो बलवान्मांसलोंऽसलः॥तुंदिलस्तुन्दिवस्तुन्दी बृह
त्कुक्षिः पिचिंडिलः॥१०२॥अवटीटोवनाटः स्यादवभ्रटोन्नतनासिके॥केशिकः
केशवः केशी वलिनो वलिभः समौ॥१०३॥विकलांगस्तु पोगंडः खर्वो ह्रस्वश्च
वामनः॥खरणास्यात्खरणसो विग्रस्तु गतनासिकः॥१०४॥खुरणास्यात्खुरण
सः प्रज्ञुः प्रगतजानुकः॥ऊर्द्ध्वज्ञुरूर्द्ध्वजानुः स्यात्संज्ञुः संहतजानुकः॥१०५॥स्या
देडे बधिरः कुब्जे गडुलः कुकरे कुणिः॥पृश्निरल्पतनौ श्रोणः पंगौ मुंडस्तु मुंडिते

अं॰ द्वि॰ ॥१०६॥ वलिरः केकरः खोडे खञ्जस्त्रिषु जरावराः ॥ जडुलः कालकः पिप्लुस्तिल-
॥२८॥ कस्तिलकालकः ॥१०७॥ अनामयं स्यादारोग्यं चिकित्सा रुक्प्रतिक्रिया ॥ भेष-
जौषधभैषज्यान्यगदो जायुरित्यपि ॥१०८॥ स्त्री रुग्रुजा चोपतापरोगव्याधिग-
दामयाः ॥ पुमान्यक्ष्माक्षयः शोषः प्रतिश्यायस्तु पीनसः ॥१०९॥ स्त्री क्षुत्क्षुतं क्ष-
वः पुंसि कासस्तु क्षयथुः पुमान् ॥ शोथस्तु श्वयथुः शोफः पादस्फोटो विपादिका ॥
किलाससिध्मे कच्छ्वां तु पामपामा विचर्चिका ॥ कण्डूः खर्जूश्च कण्डूया विस्फोटः पि-
टकस्त्रिषु ॥१११॥ व्रणोस्त्रियामीर्ममरुः क्लीबे नाडीव्रणः पुमान् ॥ कोठो मण्डलकं

॥राम:॥
॥३८॥

कुष्ठंश्वित्रंदुर्नाम कार्शसी॥११२॥अनाहस्तु विबंधः स्याद्ग्रहणी रुक्प्रवाहिका॥प्रच्छ
र्द्दिका वमिश्च स्त्री पुमाँस्तु वमथुः समाः॥११३॥व्याधिभेदा विद्रधिः स्त्री ज्वर मेह भगन्द
राः॥श्लीपदंपादवल्मीकं केशघ्नविन्दुलुप्तकं॥११४॥अश्मरी मूत्रकृच्छ्रं स्यात्पूर्वेशुक्रा
वधेस्त्रिषु॥रोगहार्यगदंकारो भिषग्वैद्यश्चिकित्सके॥११५॥वार्तो निरामयः कल्य
उल्लाघो निर्गतो गदात्॥ग्लान ग्लास्नू आमयावी विकृतो व्याधितोऽपटुः॥११६॥आतु
रोऽभ्यमितोऽभ्यान्तः समौ पामनकच्छुरौ॥दद्रुणो दद्रुरोगी स्यात्सातिसारोऽतिसारकी॥११
७॥वातकी वातरोगी स्यादर्शोरोगयुतोऽर्शसः॥स्युः क्लिन्नाक्षे चुल्लचिल्लपिल्लाः क्लिन्नेऽक्ष्णि
चाप्यमी॥११८॥उन्मत्त उन्मादवति श्लेष्मलः श्लेष्मणः कफी॥न्युब्जो भुग्ने रुजा वृद्धनाभौ तुन्दि

॥श्री अ॰ द्वि॥
॥३७॥

लनं तु दृग्भौ ॥११९॥ किलासी सिध्मलोंधोदृक् मूर्च्छालो मूर्त्त मूर्छितौ ॥ शुक्रं तेजोरेतसी च
वीजवीर्येन्द्रियाणि च ॥१२०॥ मायुः पित्तं कफः श्लेष्मा स्त्रियां तु त्वगसृग्धरा ॥ पिसितं तरसं
मांसं पललं क्रव्यमामिषं ॥१२१॥ उत्तप्तं शुष्कमांसं स्यात्तद्वल्लूरं त्रिलिंगकं ॥ रुधिरेऽसृग्लो-
हितास्ररक्तक्षतजशोणितं ॥१२२॥ वुक्काग्रमांसं हृदयं हृन्मेदस्तु वपा वसा ॥ पश्चाद्ग्रीवाशिराम
न्या नाडी तु धमनी शिरा ॥१२३॥ तिलकं क्लोम मस्तिष्कं गोर्दं किट्टं मलोऽस्त्रियां ॥ अंत्रं पुरीतद्गु-
ल्मस्तु प्लीहा पुंस्यथ वस्नसा ॥१२४॥ स्नायुः स्त्रियां कालखण्डयकृती तु समे इमे ॥ सृणिका स्यंद-
नी लाला दूषिका नेत्रयोर्मलं ॥१२५॥ मूत्रं प्रस्राव उच्चारावस्करौ समलं सकृत् ॥ पुरीषं गूथ-
वर्चस्कमस्त्री विष्टाविशौ स्त्रियौ ॥१२६॥ स्यात्कर्परः कपालोऽस्त्री कीकसं कुल्यमस्थि च ॥ स्याच्छ-

॥राम:॥
॥३७॥

रीरस्थि कंकालः पृष्ठास्थि तु कसेरुका ॥१२७॥ शिरोस्थि तु करोटी स्त्री पार्श्वास्थनि तु पार्श्वका ॥ अंगं प्रती
कोऽवयवोऽपघनोऽथ कलेवरम् ॥१२८॥ गात्रं वपुः संहननं शरीरं वर्ष्म विग्रहम् ॥ कायो
देहः क्लीबपुंसोः स्त्रियां मूर्तिस्तनुस्तनूः ॥ १२९ ॥ तद्ग्रन्थी घुंटिके गुल्फौ पुमान्पार्ष्णिरधस्त
योः ॥ जंघा तु प्रसृता जानूरुपर्वाष्ठीवदस्त्रियाम् ॥१३०॥ सक्थि क्लीबे पुमानूरुस्तत्संधिः पुं
सि वंक्षणः ॥ गुदं त्वपानं पायुर्ना बस्तिर्नाभेरधो द्वयोः ॥१३१॥ कटो ना श्रोणिफलकं कटिः
श्रोणिः ककुद्मती ॥ पश्चान्नितंबः स्त्रीकट्याः क्लीबे तु जघनं पुरः ॥ १३२ ॥ कूपकौ तु नितम्बस्थौ
द्वयहीने कुकुन्दरे ॥ स्त्रियां स्फिचौ कटिप्रोथावुपस्थो वक्ष्यमाणयोः ॥१३३॥ भगं योनिर्द्वयोः
शिश्नो मेढ्रो मेहनशेफसी ॥ मुष्कोऽण्डकोशो वृषणः पृष्ठवंशाधरे त्रिकम् ॥ १३४ ॥ पिचिं

डकुक्षीजठरोदरंतुन्दंस्तनौकुचौ॥चूचुकंतुकुचाग्रंस्यान्ननाक्रोडंभुजान्तरम्॥१३५॥
उरोवत्सं चवक्षश्चपृष्ठन्तुचरमंतनोः॥स्कन्धोभुजशिरोंसोऽस्त्रीसंधीतस्यैवजत्रुणी॥१३६
बाहुमूलेउभेकुक्षौपार्श्वमस्त्रीतयोरधः॥मध्यमंचावलग्नंचमध्योऽस्त्रीद्वौपरौद्वयोः॥१
३७॥भुजबाहूप्रवेष्टोदोःस्यात्कफोणिस्तुकूर्परः॥अस्योपरिप्रगण्डःस्यात्प्रकोष्ठस्तस्य
चाप्यधः॥१३८॥मणिबन्धादाकनिष्ठंकरस्यकरभोवहिः॥पञ्चशाखःशयःपाणिस्त
र्जनीस्यात्प्रदेशिनी॥१३९॥अङ्गुल्यःकरशाखाःस्युःपुंस्यङ्गुष्ठःप्रदेशिनी॥मध्यमानामि
काचापिकनिष्ठाचेतिताःक्रमात्॥१४०॥पुनर्भवःकररुहोनखोऽस्त्रीनखरोऽस्त्रियाम्॥
प्रादेशतालगोकर्णास्तर्जन्यादियुतेतते॥१४१॥अंगुष्ठेसकनिष्ठेस्याद्वितस्तिर्द्वादशांगुलः॥

पाणौ चपेटप्रतलप्रहस्ता विस्तृतांगुलौ ॥१८२॥ द्वौ संहतौ संहतलप्रतलौ वामदक्षिणौ ॥ पाणि-
र्निकुब्जः प्रसृतिस्तौ युतावंजलिः पुमान् ॥१८३॥ प्रकोष्ठे विस्तृतकरे हस्तो मुष्ट्या तु बद्धया ॥ सरत्नि-
ः स्यादरत्निस्तु निष्कनिष्ठेन मुष्टिना ॥१८४॥ व्यामो बाह्वोः सकरयोस्तयोस्तिर्यगन्तरम् ॥ ऊर्द्ध्ववि-
स्तृतदोः पाणिनृमाने पौरुषं त्रिषु ॥१८५॥ कण्ठो गलोऽथ ग्रीवायां शिरोधिः कन्धरेत्यपि ॥ कम्बु-
ग्रीवा त्रिरेखा सावटुर्घाटा कृकाटिका ॥१८६॥ वक्त्रास्ये वदनं तुण्डमाननं लपनं मुखम् ॥ क्लीबे
घ्राणं गन्धवहा घोणा नासा च नासिका ॥१८७॥ ओष्ठाधरौ तु रदनच्छदौ दशनवाससी ॥ अधस्ता-
च्चिबुकं गण्डौ कपोलौ तत्परो हनुः ॥१८८॥ रदना दशना दन्ता रदास्तालु तु काकुदम् ॥ रसज्ञा रस-
ना जिह्वा प्रान्तावोष्ठस्य सृक्किणी ॥१८९॥ ललाटमलिकं गोधिरूर्द्ध्वे दृग्भ्यां भ्रुवौ स्त्रियाम् ॥ कूर्चम-

॥श्री॰को॰दो॰॥ स्त्रीभ्रुवोर्मध्यं तारकाक्ष्णः कनीनिका ॥१५०॥ लोचनं नयनं नेत्रमीक्षणं चक्षुरक्षिणी ॥ दृ
॥२९॥ ग्दृष्टी चाश्रु नेत्राम्बु रोदनं चास्रमश्रु च ॥१५१॥ अपाङ्गौ नेत्रयोरन्तौ कटाक्षोऽपाङ्गदर्श
ने ॥ कर्णशब्दग्रहौ श्रोत्रं श्रुतिः स्त्री श्रवणं श्रवः ॥१५२॥ उत्तमाङ्गं शिरः शीर्षं मूर्धा ना मस्तकोऽस्त्रियां
॥ चिकुरः कुन्तलो वालः कचः केशः शिरोरुहः ॥१५३॥ तद्वृन्दे कैशिकं कैश्यमलकाश्चू
र्णकुन्तलाः ॥ ते ललाटे भ्रमरकाः काकपक्षः शिखण्डकः ॥१५४॥ कबरी केशवेशोऽथ धम्
म्मिल्लः संयताः कचाः ॥ शिखा चूडा केशपाशी व्रतिनस्तु जटा सटाः ॥१५५॥ वेणिः प्रवे
णिः शीर्षण्यशिरस्यौ विशदे कचे ॥ पाशः पक्षश्च हस्तश्च कलापार्थाः कचात्परे ॥१५६॥ तनू
रुहं रोम लोम तद्वृद्धौ श्मश्रु पुंमुखे ॥ आकल्पवेशौ नेपथ्यं प्रतिकर्म प्रसाधनम् ॥१५७॥ दशैते

त्रिष्वलंकर्त्ताऽलंकरिष्णुश्चमण्डितः॥ प्रसाधितोऽलंकृतश्चपरिस्कृतश्चभूषितः॥१५८॥
विभ्राट्भ्राजिष्णुरोचिष्णूभूषातुस्यादलंक्रिया॥अलंकारस्त्वाभरणंपरिष्कारोविभूषणम्॥
१५९॥मण्डनंचाथमुकुटंकिरीटंपुन्नपुंसकम्॥चूडामणिःशिरोरत्नंतरलोहारमध्यगः॥१६०
बालपाश्यापारितथ्यापत्रपाश्यालालाटिका॥कर्णिकातालपत्रंस्यात्कुण्डलंकर्णवेष्टनम्॥१६१॥
हारोमुक्तावलीदेवछन्दोसौशतयष्टिकः॥हारभेदा [redacted] यष्टिभेदाद्गुच्छगुच्छार्द्धगोस्तनाः
॥१६२॥अर्द्धहारोमाणवकएकावल्येकयष्टिका॥सैवनक्षत्रमालास्यात्सप्तविंशतिमौक्तिकैः
॥१६३॥आवापकःपारिहार्यःकटकोवलयोऽस्त्रियाम्॥केयूरमङ्गदंतुल्येअङ्गुलीयकमूर्मि
का॥१६४॥साक्षराङ्गुलिमुद्रास्यात्कङ्कणंकरभूषणम्॥स्त्रीकट्यांमेखलाकांचीसप्तकीरसनात
था॥१६५॥क्लीबेसारसनंचाथपुंस्कट्यांशृंखलंत्रिषु॥पादाङ्गदंतुलाकोटिमंजीरोनूपुरोऽस्त्रियाम्॥

ग्रैवेयकंकंठभूषालंबनंस्याल्ललन्तिका॥स्वर्णैःप्रालंबिकाथोरःसूत्रिकामौक्तिकैःकृता॥१॥४

॥१६६॥ हंसकः पादकटकः किंकिणी क्षुद्रघण्टिका ॥ त्वक्फलं कृमिरोमाणि वस्त्रयोनिर्दश
त्रिषु ॥१६७॥ वाल्कं क्षौमादि फालं तु कार्पासं वादरं च तत् ॥ कौशेयं कृमिकोशोत्थं राङ्कवं मृ
गरोमजम् ॥१६८॥ अनाहतं निष्प्रवाणि तन्त्रकं च नवांवरे ॥ तत्स्यादुद्गमनीयं यद्धौ तयोर्वस्त्र
योर्युगम् ॥१६९॥ पत्रोर्णं धौतकौशेयं वहुमूल्यं महाधनम् ॥ क्षौमं दुकूलं स्याद्द्वे तु निवीतं प्रावृतं
त्रिषु ॥१७०॥ स्त्रियां वहुत्वे वस्त्रस्य दशाः स्युर्वस्तयोर्द्वयोः ॥ दैर्घ्यमायाम आरोहः परिणाहो विशालता
॥१७१॥ पटच्चरं जीर्णवस्त्रं समौ नक्तककर्पटौ ॥ वस्त्रमाच्छादनं वासश्चैलं वसनमंशुकम् ॥१७
२॥ सुचेलकः पटोऽस्त्री ना वराशीः स्थूलशाटकः ॥ निचोलः प्रच्छदपटः समौ रल्लककम्बलौ ॥१७
३॥ अन्तरीयोपसंव्यानपरिधानान्यधोंऽशुके ॥ द्वौ प्रावारोत्तरासंगौ समौ वृहतिका तथा ॥१७४॥

संव्यानमुत्तरीयंच चोलःकूर्पासकोऽस्त्रियाम्॥नीशारःस्यात्प्रावरणेहिमानिलनिवारणे॥१७।
अर्द्धोरुकंवरस्त्रीणांस्याच्चण्डातकमंशुकम्॥स्यात्त्रिष्वापदीनंतत्प्राप्नोत्यापदंहियत्॥१७
६॥अस्त्रीवितानमुल्लोचोदूष्याद्यंवस्त्रवेश्मनि॥प्रतिसीराजवनिकास्यात्तिरस्करणीचसा॥
॥१७७॥परिकर्मांगसंस्कारःस्यान्मार्ष्टिर्मार्जनामृजा॥उद्वर्त्तनोत्सादनेद्वेसमेआप्लावआप्लवः॥
॥१७८॥स्नानंचर्चातुचार्चिक्यंस्थासकोऽथप्रबोधनम्॥अनुबोधःपत्रलेखापत्रांगुलि
रिमेसमे॥१७९॥तमालपत्रतिलकचित्रकाणिविशेषकम्॥द्वितीयंचतुरीयंचनस्त्रिया
मथकुंकुमम्॥१८०॥काश्मीरजन्माग्निशिखंवरंवाह्लीकपीतनम्॥रक्तसंकोचपिशुनंधी
रंलोहितचन्दनम्॥१८१॥लाक्षाराक्षाजतुक्लीबेयावोऽलक्तोद्रुमामयः॥लवङ्गंदेवकुसुमं

अं·को·दी·॥ ॥४१॥

श्रीसंज्ञमथजायकम्॥१८२॥कालीयकंचकालानुसार्थंचाथसमार्थकम्॥वंशकागुरुरा
जार्हंलोहंकृमिजजोङ्गकम्॥१८३॥कालागुर्वगुरुस्यात्तन्मङ्गल्यामल्लिगन्धियत्॥यक्षधू
पःसर्जरसोरालसर्जरसावपि॥१८३॥वहुरूपोप्यथवृकधूपकृत्रिमधूपकौ॥तुरुष्कःपिण्या
कःसिह्लोयावनोप्यथपायसः॥१८४॥श्रीवासोवृकधूपोपिश्रीवेष्टसरलद्रवौ॥मृगना
भिर्मृगमदःकस्तूरीचाथकोलकम्॥१८५॥कक्कोलकंकोशफलमथकर्पूरमस्त्रियाम्
॥घनसारश्चन्द्रसंज्ञःसिताभ्रोहिमवालुका॥१८६॥गन्धसारोमलयजोभद्रःश्रीचन्द
नोऽस्त्रियाम्॥तैलपर्णिकगोशीर्षेहरिचन्दनमस्त्रियाम्॥१८७॥तिलपर्णीतुपत्राङ्गंरंज
नंरक्तचन्दनम्॥कुचन्दनंचाथजातीकोशजातीफलेसमे॥१८८॥कर्पूरागुरुकस्तूरीक

॥श्रीराम॥
॥४१॥

कोलेयंयक्षकर्दमः॥गात्रानुलेपनीवर्त्तिर्वर्णकोऽस्त्रीविलेपनम्॥१८९॥चूर्णानिवासयो
गाःस्युर्भावितंवासितंत्रिषु॥संस्कारोगन्धमाल्याद्यैर्यःस्यात्तदधिवासनम्॥१९०॥माल्यंमा
लास्रजौमूर्ध्निकेशमध्येतुगर्भकः॥प्रभ्रष्टकंशिखालंबीपुरोन्यस्तंललामकम्॥१९१॥प्रालं
बमृजुलंबिस्यात्कण्ठाद्वैकक्षकंतुतत्॥यत्तिर्यक्क्षिप्तमुरसिशिखास्वापीडशेखरौ॥१९२॥
रचनास्यात्परिस्पन्दआभोगःपरिपूर्णता॥उपधानंतूपबर्हःशय्यायांशयनीयवत्॥१९३॥
॥शयनंमंचपर्यंकपल्यंकाःखट्वयासमाः॥गेण्डुकःकन्दुकोदीपःप्रदीपःपीठमासनम्॥१९४॥
समुद्गकःसंपुटकःप्रतिग्राहःपतद्ग्रहः॥प्रसाधनीकंकतिकापिष्टातःपटवासकः॥१९५॥द
र्पणेमुकुरादर्शौव्यजनंतालवृन्तकम्॥ ॥इतिनृवर्गः॥ ॥संततिर्गोत्रजननकुला

॥न्यभिजनान्वयौ॥१९॥वंशोऽन्ववायःसन्तानोवर्णाःस्युर्ब्राह्मणादयः॥१॥विप्रक्षत्रिय
विट्शूद्राश्चातुर्वर्ण्यमितिस्मृतम्॥राजबीजीराजवंश्योबीज्यस्तुकुलसंभवः॥२॥महाकु
लकुलीनार्यसभ्यसज्जनसाधवः॥ब्रह्मचारीगृहीवानप्रस्थोभिक्षुश्चतुष्टये॥३॥
आश्रमोऽस्त्रीद्विजात्यग्रजन्मभूदेववाडवाः॥विप्रश्चब्राह्मणोऽसौषट्कर्मायागादिभिर्यु
तः॥४॥विद्वान्विपश्चिद्दोषज्ञःसन्सुधीःकोविदोबुधः॥धीरोमनीषीज्ञःप्राज्ञःसंख्यावा
न्पण्डितःकविः॥५॥धीमान्सूरिःकृतीकृष्टिर्लब्धवर्णोविचक्षणः॥दूरदर्शीदीर्घदर्शी
श्रोत्रियच्छान्दसौसमौ॥६॥उपाध्यायोऽध्यापकोऽथस्यान्निषेकादिकृद्गुरुः॥मंत्रव्या
ख्याकृदाचार्यआदेशीत्वध्वरेव्रती॥७॥यष्टाचयजमानश्चससोमवतिदीक्षितः॥८

ज्याशीलो यायजूको यज्वा तु विधिनेष्टवान् ॥८॥ स गीष्पतीष्ट्या स्थपतिः सोमपीथी
तु सोमपः ॥ सर्ववेदाः स येनेष्टो यागः सर्वस्वदक्षिणः ॥९॥ अनूचानः प्रवचने साङ्गेऽ
धीती गुरोस्तु यः ॥ लब्धानुज्ञः समावृत्तः सुत्वा त्वभिषवे कृते ॥१०॥ छात्रान्तेवासिनौ शि
ष्ये शैक्षाः प्राथमकल्पिकाः ॥ एकब्रह्मव्रताचारा मिथः सब्रह्मचारिणः ॥११॥ सतीर्थ्यास्त्वे
कगुरवश्चितवानग्निमग्निचित् ॥ पारंपर्योपदेशे स्यादैतिह्यमितिहाव्ययम् ॥१२॥ उप
ज्ञा ज्ञानमाद्यं स्यात् ज्ञात्वारंभ उपक्रमः ॥ यज्ञः सवोऽध्वरो यागः सप्ततन्तुर्मखः क्रतुः ॥१३
॥ पाठो होमश्चातिथीनां सपर्या तर्पणं बलिः ॥ एते पंच महायज्ञा ब्रह्मयज्ञादिनामकाः ॥१४

अध्वर्यूद्गातृहोतारो यजुःसामर्ग्विदः क्रमात् ॥ आग्नीध्राद्या धनैर्वार्या ऋत्विजो याजकाश्च ते ४३

अं॰ को॰ द्वी॰ ॥ ॥ समज्या परिषद्गोष्ठी सभा समिति संसदः ॥ आस्थानी क्लीबमास्थानं स्त्रीनपुंसक

॥ ४३ ॥ योः सदः ॥ १५ ॥ प्राग्वंशः प्राग्घविर्गेहात्सदस्या विधिदर्शिनः ॥ सभासदः सभास्ता

राः सभ्याः सामाजिकाश्च ते ॥ १६ ॥ वेदिः परिष्कृता भूमिः समे स्थण्डिलचत्वरे ॥ चषा

लो यूपकटकः कुम्बा सुगहना वृतिः ॥ १७ ॥ यूपाग्रं तर्म निर्मन्थ्यदारुणि त्वरणिर्द्वयोः

॥ दक्षिणाग्निर्गार्हपत्याहवनीयौ त्रयोऽग्नयः ॥ १८ ॥ अग्नित्रयमिदं त्रेता प्रणीतः

संस्कृतोऽनलः ॥ समूह्यः परिचाय्योपचाय्यावग्नौ प्रयोगिणः ॥ १९ ॥ यो गार्हपत्यादा

नीय दक्षिणाग्निः प्रणीयते ॥ तस्मिन्नानाय्योऽथाग्नायी स्वाहा च हुतभुक्प्रिया ॥ २० ॥

॥ श्रीः ॥
॥ ४३ ॥

ऋक्सामिधेनीधाय्यासायास्यादग्निसमिन्धने॥गायत्रीप्रमुखंछन्दोहव्य·
पाकेचरुःपुमान्॥२१॥आमिक्षासाशृतोष्णेयाक्षीरेस्याद्दधियोगतः॥ध·
वित्रंव्यजनंतद्यद्रचितंमृगचर्मणा॥२२॥पृषदाज्यंसदध्याज्येपरमान्नं
तुपायसम्॥हव्यकव्येदैवपित्र्येअन्नेपात्रंस्रुवादिकम्॥२३॥ध्रुवोपभृज्जु·
हूर्नातुस्रुवोभेदाःस्रुचःस्त्रियः॥उपाकृतःपशुरसौयोभिमंत्र्यक्रतौहतः॥२
४॥परंपराकंशमनंप्रोक्षणंचवधार्थकम्॥वाच्यलिंगाःप्रमीतोपसंपन्नप्रो
क्षिताहते॥२५॥सान्नाय्यंहविरग्नौतुहुतंत्रिषुवषट्कृतं॥दीक्षान्तेवभृथोय·

॥अ॰ द्वी॰॥ ज्ञस्तत्कर्मार्हं तु यज्ञियम्॥२६॥ त्रिष्वथ क्रतुकर्मेष्टं पूर्त्तं खातादि कर्म यत्॥ अं
॥४४॥ मृतं विघसो यज्ञशेषभोजनशेषयोः॥२७॥ त्यागो विहापितं दानमुत्सर्जनविस
र्जने॥ विश्राणनं वितरणं स्पर्शनं प्रतिपादनम्॥२८॥ प्रादेशनं निर्वपणमपव
र्जनमंहतिः॥ मृतार्थं तदहर्दानं त्रिषु स्यादौर्द्ध्वदेहिकम्॥२९॥ पितृदानं निवापः
स्याच्छ्राद्धं तत्कर्म शास्त्रतः॥ अन्वाहार्यं मासिकेंऽशोऽष्टमोऽह्नः कुतपोऽस्त्रियाम्॥३०॥
पर्येषणा परीष्टिश्चान्वेषणा च गवेषणा॥ सनिस्त्वध्येषणा याञ्चाभिशस्तिर्याच
नार्थना॥३१॥ षट् तु त्रिष्वर्घ्यमर्घार्थे पाद्यं पादाय वारिणि॥ क्रमादातिथ्याति ॥राम॥
॥४४

थेये अतिथ्यर्थेत्रसाधुनि ॥ ३२ ॥ स्यादादेशिक आगन्तुरतिथिर्ना गृहागते ॥ पू
जानमस्यापचितिः सपर्याचार्हणाः समाः ॥ ३३ ॥ वरिवस्या तु शुश्रूषा परिचर्या
[redacted]प्युपासनम् ॥ व्रज्याटाट्या पर्यटनं चर्या त्वीर्यापथे स्थितिः ॥ ३४ ॥ उपस्पर्श
स्त्वाचमनमथ मौनमभाषणम् ॥ आनुपूर्वी स्त्रियां वावृत्परिपाटी अनुक्रमः
॥ ३५ ॥ पर्यायश्चातिपातस्तु स्यात्पर्यय उपात्ययः ॥ नियमो व्रतमस्त्री तच्चोपवा
सादि पुण्यकम् ॥ ३६ ॥ उपवस्तं तूपवासो विवेकः पृथगात्मता ॥ स्याद्ब्रह्मवर्चसं
वृत्ताध्ययनर्द्धिरथाञ्जलिः ॥ ३७ ॥ पाठे ब्रह्माञ्जलिः पाठे विप्रुषो ब्रह्मविन्दवः ॥

ध्यानयोगासने ब्रह्मासनं कल्पे विधिःक्रमौ॥३८॥मुख्यःस्यात्प्रथमःकल्पो
नुकल्पस्तु ततोधमः॥संस्कारपूर्वग्रहणंस्यादुपाकरणंश्रुतेः॥३९॥समेतुपा
दग्रहणमभिवादनमित्युभे॥भिक्षुःपरिव्राट्कर्मन्दीपाराशर्यपिमस्करी॥४०॥
तपस्वीतापसःपारिकांक्षीवाचंयमोमुनिः॥तपःक्लेशसहोदान्तोवर्णिनोब्रह्म
चारिणः॥४१॥ऋषयःसत्यवचसःस्नातकस्त्वाप्लुतव्रती॥येनिर्जितेन्द्रियग्रामा
यतिनोयतयश्चते॥४२॥यःस्थण्डिलेव्रतवशाच्छेतेस्थाण्डिलशाय्यसौ॥स्थाण्डि
लश्चाथविरजस्तमसःस्युर्द्वयातिगाः॥४३॥पवित्रःप्रयतःपूतःपाषण्डाःसर्वलिं

गिनः॥ पालाशोदण्डआषाढोव्रतेराम्भस्तुवैणवः॥४४॥ अस्त्रीकमण्डलुःकु
ण्डीव्रतिनामासनंवृषी॥ अजिनंचर्मकृत्तिःस्त्रीभैक्षंभिक्षाकदम्बकम्॥४५॥
स्वाध्यायःस्याज्जपःसुत्याभिषवःसवनंचसा॥ सर्वैनसामपध्वंसिजप्यंत्रिष्व
घमर्षणम्॥४६॥ दर्शश्चपौर्णमासश्चयागौपक्षान्तयोःपृथक्॥ शरीरसाध
नापेक्षंनित्यंयत्कर्मतद्यमः॥४७॥ नियमस्तुसयत्कर्मनित्यमागन्तुसाधनं॥
उपवीतंयज्ञसूत्रंप्रोद्धृतेदक्षिणेकरे॥४८॥ प्राचीनावीतमन्यस्मिन्निवीतंकंठलं
वितम्॥ अङ्गुल्यग्रेतीर्थंदैवंस्वल्पाङ्गुल्योर्मूलेकायम॥४९॥ मध्येऽङ्गुष्ठाङ्गुल्योः

॥अ॰ ही॰॥ पैत्र्यं मूले त्वङ्गुष्ठस्य ब्राह्म्यं॥स्याद्ब्रह्मभूयं ब्रह्मत्वं ब्रह्मसायुज्यमित्यपि॥५०॥
॥४६॥ देवभूयादिकं तद्वत्कृच्छ्रं सांतपनादिकम्॥संन्यासवत्यनशने पुमान्प्रायोऽथ
वीरहा॥५१॥नष्टाग्निः कुहना लोभान्मिथ्येर्यापथकल्पना॥व्रात्यः संस्कारहीनः
स्यादस्वाध्यायो निराकृतिः॥५२॥धर्मध्वजी लिंगवृत्तिरवकीर्णी क्षतव्रतः॥सु
प्ते यस्मिन्नस्तमेति सुप्ते यस्मिन्नुदेति च॥५३॥अंशुमानभिनिर्मुक्ताऽभ्युदितौ तौ
यथाक्रमम्॥परिवेत्तानुजोऽनूढे ज्येष्ठे दारपरिग्रहात्॥५४॥परिवित्तिस्तु तज्ज्याया
न्विवाहोपयमौ समौ॥तथा परिणयोद्वाहोपयमाः पाणिपीडनम्॥५५॥ ॥श्रीः॥
॥४६॥

मवायोग्राम्यधर्मोमैथुनंनिधुवनंरतम्॥त्रिवर्गोधर्मकामार्थैश्चतुर्वर्गः
समोक्षकैः॥५६॥सबलैस्तैश्चतुर्भद्रंजन्याःस्निग्धावरस्यये॥इतिब्रह्मवर्गः
॥७॥मूर्द्धाभिषिक्तोराजन्योबाहुजःक्षत्रियोविराट्॥राजाराट्पार्थिवःक्ष्माभृन्नृ
पभूपमहीक्षितः॥१॥राजातुप्रणताशेषसामन्तःस्यादधीश्वरः॥चक्रवर्त्ती
सार्वभौमोनृपोन्योमण्डलेश्वरः॥२॥येनेष्टंराजसूयेनमण्डलस्येश्वरश्चयः
॥शास्तियश्चाज्ञयाराज्ञःससम्राडथराजकम्॥३॥राजन्यकंचनृपतिक्षत्रिया
णांगणेक्रमात्॥मंत्रीधीसचिवोमात्योऽन्येकर्मसचिवास्ततः॥४॥महामा

न्ताःप्रधानानि पुरोधास्तु पुरोहितः ॥ द्रष्टरि व्यवहाराणां प्राड्विवाकाक्षदर्शकौ
॥५॥ प्रतीहारो द्वारपालद्वाःस्थद्वाःस्थितदर्शकाः ॥ रक्षिवर्गस्त्वनीकस्थोऽथाध्य
क्षाधिकृतौ समौ ॥६॥ स्थायुकोऽधिकृतो ग्रामे गोपो ग्रामेषु भूरिषु ॥ भौरिकः क
नकाध्यक्षो रूप्याध्यक्षस्तु नैष्किकः ॥७॥ अन्तःपुरे त्वधिकृतः स्यादन्तर्वंशि
को जनः ॥ सौविदल्लाः कंचुकिनः स्थापत्याः सौविदाश्च ते ॥८॥ षण्ढो वर्षव
रस्तुल्यौ सेवकार्थ्यनुजीविनः ॥ विषयानन्तरो राजा शत्रुर्मित्रमतः परं ॥९॥
उदासीनः परतरः पार्ष्णिग्राहस्तु पृष्ठतः ॥ रिपौ वैरिसपत्नारिद्विषद्द्वेषणदुर्हृदः ॥१०॥

द्विड्विपक्षाहितामित्रदस्युशात्रवशत्रवः॥अभिघातिपरारातिप्रत्यर्थिपरिप
न्थिनः॥११॥वयस्यः स्निग्धः सवया अथ मित्रं सखा सुहृत्॥सख्यं साप्तपदीनं स्या
दनुरोधोनुवर्त्तनम्॥१२॥यथार्हवर्णः प्रणिधिरपसर्पश्चरः स्पशः॥चारश्च गू
ढपुरुषश्चाप्तप्रत्ययितस्त्रिषु॥१३॥सांवत्सरो ज्योतिषिको दैवज्ञगणकावपि॥
स्युर्मौहूर्त्तिकमौहूर्त्तज्ञानिकार्तान्तिका अपि॥१४॥तांत्रिको ज्ञातसिद्धान्तः सत्री गृ
हपतिः समौ॥लिपिकरोऽक्षरचणोऽक्षरचुञ्चुश्च लेखके॥१५॥लिखिताक्षरवि
न्यासे लिपिर्लिबिरुभे स्त्रियौ॥स्यात्संदेशहरो दूतो दूत्यं दूतकर्मणि॥१६॥

अ·द्वी·॥ अध्वनीयोध्वगोऽध्वन्यःपांथःपथिकइत्यपि॥स्वाम्यमात्यसुहृत्कोशराष्ट्रदुर्गबला
॥४८॥ निच॥१७॥राज्यांगानिप्रकृतयःपौराणांश्रेणयोपिच॥संधिर्नाविग्रहोयानमा
सनंद्वैधमाश्रयः॥१८॥षड्गुणाःशक्तयस्तिस्रःप्रभावोत्साहमंत्रजाः॥क्षयःस्था
नंचवृद्धिश्चत्रिवर्गोनीतिवेदिनाम्॥१९॥सप्रतापःप्रभावश्चयत्तेजःकोशदंडजं॥
भेदोदंडःसामदानमित्युपायचतुष्टयम्॥२०॥साहसंतुदमोदंडःसामसांत्व
मथोसमौ॥भेदोपजापावुपधाधर्माद्यैर्यत्परीक्षणम्॥२१॥पंचत्रिषुषडक्षीणो
यस्तृतीयाद्यगोचरः॥विविक्तविजनच्छन्ननिःशलाकास्तथारहः॥२२॥रहश्चो

पांशुचालिंगेरहस्यंतद्भवेत्रिषु॥समौविश्रंभविश्वासौभ्रेषोभ्रंशोयथोचितात्॥२३
॥अभ्रेषन्यायकल्पास्तुदेशरूपंसमंजसम्॥युक्तमौपयिकंलभ्यंभजमानाभिनीतव
त्॥२४॥न्याय्यंचत्रिषुषट्संप्रधारणातुसमर्थनम्॥अपवादस्तुनिर्देशोनिदेशःशा
सनंचसः॥२५॥शिष्टिराज्ञाचसंस्थातुमर्यादाधारणास्थितिः॥आगोपराधोमंतुश्चसमे
तूद्दानबन्धने॥द्विपाद्योद्विगुणोदंडोभागधेयःकरोबलिः॥घट्टादिदेयंशुल्कोस्त्रीप्रा
भृतंतुप्रदेशनम्॥२६॥उपायनमुपग्राह्यमुपहारस्तथोपदा॥यौतकादितुयद्देयंसुदा
योहरणंचतत्॥२७॥तत्कालस्तुतदात्वंस्यादायतिःकालउत्तरः॥सांदृष्टिकंफलंसद्यः
उदर्कःफलमुत्तरम्॥२८॥अदृष्टंवह्नितोयादिदृष्टंस्वपरचक्रजम्॥महीभुजामहिभ

यं स्वपक्षप्रभवं भयम्॥३०॥ प्रक्रिया त्वधिकारः स्याच्चामरं तु प्रकीर्णकम्॥ नृपास-
नं यत्तद्भद्रासनं सिंहासनं तु तत्॥३१॥ हैमं छत्रं त्वातपत्रं राज्ञस्तु नृपलक्ष्म तत्॥
भद्रकुंभः पूर्णकुम्भो भृङ्गारः कनकालुका॥३२॥ निवेशः शिबिरं षण्ढे सज्जनं तूप-
रक्षणम्॥ हस्त्यश्वरथपादातं सेनांगं स्याच्चतुष्टयम्॥३३॥ दन्ती दन्तावलो हस्ती द्विरदो-
नेकपो द्विपः॥ मतंगजो गजो नागः कुंजरो वारणः करी॥३४॥ इभः स्तंबेरमः पद्मी यूथ-
नाथस्तु यूथपः॥ मदोत्कटो मदकलः कलभः करिशावकः॥३५॥ प्रभिन्नो गर्जितो मत्तः
समावुद्वान्तनिर्मदौ॥ हास्तिकं गजता वृन्दे करिणी धेनुका वशा॥३६॥ गण्डः कटो मद-
दानं वमथुः करशीकरः॥ कुंभौ तु पिण्डौ शिरसस्तयोर्मध्ये विदुः पुमान्॥३७॥ हि:

अवग्रहोललाटंस्यादीषिकात्वक्षिकूटकम्॥अपांगदेशोनिर्याणंकर्णमूलंतुचूलि
का॥३८॥अधःकुम्भस्यवाहित्थम्प्रतिमानमधोस्ययत्॥आसनंस्कन्धदेशःस्यात्पद्म
कंबिन्दुजालकं॥३९॥पक्षभागःपार्श्वभागोदन्तभागस्तुयोग्रतः॥द्वौपूर्वपश्चाज्जंघा
दिदेशौगात्रावरेक्रमात्॥४०॥तोत्रंवेणुकमालानंबंधस्तंभेथशृंखला॥अंदुकोनि
गडोऽस्त्रीस्यादंकुशोऽस्त्रीसृणिःस्त्रियाम्॥४१॥दूष्याकक्षावरत्रास्यात्कल्पनासज्जना
समे॥प्रवेण्यास्तरणंवर्णःपरिस्तोमःकुथोद्वयोः॥४२॥वीतंत्वसारंहस्त्यश्वंवारीतुग
जबंधनी॥घोटकेवीतितुरगतुरंगाश्वतुरंगमाः॥४३॥वाजिवाहार्वगंधर्वहयसैन्ध
वसप्तयः॥आजानेयाःकुलीनाःस्युर्विनीताःसाधुवाहिनः॥४४॥वनायुजाःपारसिकाः

कांबोजा वाह्लिका हयाः ॥ ययुरश्वोश्वमेधीयो जवनस्तु जवाधिकः ॥४५॥ पृष्ठ्यः
स्थौरी सितः कर्कः रथ्यो वोढा रथस्य यः ॥ वालः किशोरो वाम्यश्वा वडवा वाडवं गणे
॥४६॥ त्रिषु प्राश्वीनं यदश्वेन दिनेनैकेन गम्यते ॥ कश्यं तु मध्यमश्वार्हं हेषा ह्रेषा च नि-
स्वनः ॥४७॥ निगालस्तु गलोद्देशो वृन्दे त्वश्वीयमाश्ववत् ॥ आस्कन्दितं धौरितकं रेचितं
वल्गितं प्लुतम् ॥४८॥ गतयोऽमूः पंच धारा घोरणा तु प्रोथमस्त्रियाम् ॥ कविका तु खलीनो
ऽस्त्री शफं क्लीबे खुरः पुमान् ॥४९॥ पुच्छोऽस्त्री लूमलांगूले वालहस्तस्तु वालधिः ॥ त्रिषूप
वृत्तलुठितौ परावृत्ते मुहुर्भुवि ॥५०॥ याने चक्रिणि युद्धार्थे शतांगः स्यन्दनो रथः ॥ अ
सौ पुष्यरथश्चक्रयानं न समराय यत् ॥५१॥ कर्णीरथ प्रवहणं डयनं च समन्त्रयम् ॥

भाषायां चौपाला ·१

क्लीबेनः शकटोस्त्री स्याद्गंत्री कंबलिवाह्यकम् ॥५२॥ शिविका याप्ययानं स्याद्दो-
लाप्रेंखादिकास्त्रियाम् ॥ उभौ तु द्वैपवैयाघ्रौ द्वीपिचर्मावृते रथे ॥५३॥ पांडुकंबलसं-
वीतः स्यन्दनः पांडुकंबली ॥ रथे कांबलवास्त्राद्याः कंबलादिभिरावृते ॥५४॥ त्रिषु द्वै-
पादयो रथ्या रथकट्या रथव्रजे ॥ धूः स्त्री क्लीबे यानमुखं स्याद्रथांगमपस्करः ॥५५॥
चक्रं रथांगं तस्यान्ते नेमिः स्त्री स्यात्प्रधिः पुमान् ॥ पिंडिका नाभिरक्षाग्रकीलके तु द्वयो-
रणिः ॥५६॥ रथगुप्तिर्वरूथो ना कूबरस्तु युगंधरः ॥ अनुकर्षो दारुवधःस्थं प्रासंगो ना
युगाद्युगः ॥५७॥ सर्वं स्याद्वाहनं यानं युग्यं पत्रं च धोरणम् ॥ परंपरावाहनं यत्तद्वैनीत-
कमस्त्रियाम् ॥५८॥ आधोरणा हस्तिपका हस्त्यारोहा निषादिनः ॥ नियंता प्राजिता यंता सूतः

क्षत्ता च सारथिः॥५९॥सव्येष्ठदक्षिणौ स्थौ च संज्ञा रथकुटुंबिनः॥रथिनः स्यन्दनारो
हा अश्वारोहास्तु सादिनः॥६०॥भटा योधाश्च योद्धारः सेनारक्षास्तु सैनिकाः॥सेना
यां समवेता ये सैन्यास्ते सैनिकाश्च ते॥६१॥बलिनो ये सहस्रेण साहस्रास्ते सहस्रिणः
॥परिधिस्थः परिचरः सेनानीर्वाहिनीपतिः॥६२॥कंचुको वारवाणोस्त्री यत्तु मध्ये
सकंचुकाः॥बध्नंति तत्सारसनमधिकांगोथ शीर्षकम्॥६३॥शीर्षण्यं च शिरस्त्रे
थ तनुत्रं वर्म दंशनम्॥उरश्छदः कंकटको जगरः कवचोऽस्त्रियाम्॥६४॥आमुक्तः
प्रतिमुक्तश्च पिनद्धश्चापिनद्धवत्॥सन्नद्धो वर्मितः सज्जो दंशितो व्यूढकंकटः॥६५॥
॥त्रिष्वामुक्तादयो वर्मभृतां कावचिकं गणे॥पदातिपत्तिपदगपादातिकपदाजयः॥६६॥

श्रीगणेशाय नमः॥

पद्मश्च पदिकश्चाथ पादातं पत्तिसंहतिः ॥ शस्त्राजीवे काण्डपृष्ठायुधीयायुधिकाः समाः
॥६७॥ कृतहस्तः सुप्रयोगविशिखः कृतपुंखवत् ॥ अपराद्धपृषत्कोसौ लक्ष्याद्यश्च्युतसा-
यकः ॥६८॥ धन्वी धनुष्मान्धानुष्को निषंग्यस्त्री धनुर्धरः ॥ स्यात्काण्डवांस्तु काण्डीरः शाक्ति-
कः शक्तिहेतिकः ॥ याष्टीकपारश्वधिकौ यष्टिपर्श्वधहेतिकौ ॥ नैस्त्रिंशिकोसिहेतिः स्यात्स-
मौ प्रासिककौन्तिकौ ॥७०॥ चर्मी फलकपाणिः स्यात्पताकी वैजयन्तिकः ॥ अनुप्लवः सहाय-
श्चानुचरोऽभिचरः समाः ॥७१॥ पुरोगाग्रेसरः प्रष्ठाग्रतःसरः पुरःसराः ॥ पुरोगमः पुरोगामी
मन्दगामी तु मन्थरः ॥७२॥ जंघालोतिजवस्तुल्यौ जंघाकरिकजंघिकौ ॥ तरस्वी त्वरितो वे-
गी प्रजवी जवनो जवः ॥७३॥ जय्यो यः शक्यते जेतुं जेयो जेतव्यमात्रके ॥ जैत्रस्तु जेता यो गच्छ-
त्यलं विद्विषतः प्रति ॥७४॥ सोऽभ्यमित्रोऽभ्यमित्रीयोऽप्यभ्यमित्रीण इत्यपि ॥ ऊर्जस्वलः स्यादू-

र्जस्वीयदूर्जातिशयान्वितः॥७५॥स्यादुरस्वानुरसिलोरथीनोरथिकोरथी॥कामङ्गा
म्यऽनुकामीनोऽत्यन्तीनोऽत्यन्तगामिनी॥७६॥शूरोवीरश्चविक्रान्तोजेताजिष्णुश्चजि
त्वरः॥सांयुगीनोरणेसाधुःशस्त्राजीवादयःसमाः॥७७॥ध्वजिनीवाहिनीसेनापृतनानी
किनीचमूः॥वरूथिनीबलंसैन्यंचक्रंचाऽनीकमऽस्त्रियाम्॥७८॥व्यूहस्तुबलविन्यास
प्रत्यासार इत्यपि सोभेदादण्डादयोयुधि॥प्रत्यासारोव्यूहपार्ष्णिःसैन्यपृष्ठेप्रतिग्रहः॥७९॥एकेभै
करथात्र्यश्वापत्तिःपञ्चपदातिका॥पत्त्यङ्गैस्त्रिगुणैःसर्वैःक्रमादाख्यायथोत्तरम्॥
८०॥सेनामुखंगुल्मगणौवाहिनीपृतनाचमूः॥अनीकिनीदशानीकिन्यक्षौहि

८ रायथ संपदि ॥८१॥ संपत्तिः श्रीश्च लक्ष्मीश्च विपत्त्यां विपदापदौ ॥ आयुधं तु प्र
हरणं शस्त्रमस्त्रमथास्त्रियाम् ॥८२॥ धनुश्चापौ धन्वशरासनकोदंडकार्मुक
म् ॥ कोटिरस्याटनी गोधा तले ज्याघातवारणे ॥८३॥ लस्तकस्तु धनुर्मध्यं मौर्वी
ज्या सिंजिनी गुणः ॥ स्यात्प्रत्यालीढमालीढमित्यादि स्थानपंचकम् ॥८४॥ लक्ष्यं
लक्षं शरव्यं च शराभ्यास उपासनम् ॥ पृषत्कबाणविशिखा अजिह्मगखगाशु
गाः ॥८५॥ कलंबमार्गणशराः पत्री रोप इ[illegible]षुर्द्वयोः ॥ प्रक्ष्वेडनास्तु नाराचाः पक्ष
क्षो वाजस्त्रिषूत्तरे ॥८६॥ निरस्तः प्रहिते बाणे विषाक्ते दिग्धलिप्तकौ ॥ तूणोप

॥अको द्वी॥ ॥५३॥

तोक्रोकेयद्भगनाम २

पासंगतूणीनिषंगाइषुधिर्द्वयोः ॥८७॥ तूण्यांखड्गेतुनिस्त्रिंशचन्द्रहासासिरिष्ट
यः ॥ कौक्षेयकोमण्डलाग्रः करवालः कृपाणवत् ॥८८॥ त्सरुः खड्गादिमुष्टौ स्या
न्मेखलातन्निबन्धनम् ॥ फलकोस्त्रीफलंचर्म संग्राहोमुष्टिरस्ययः ॥८९॥ द्रुघणो
मुद्गरघनौ स्यादीलीकरवालिका ॥ भिन्दिपालः सृगस्तुल्यौ परिघः परिघातनः २
॥९०॥ द्वयोः कुठारः स्वधितिः परशुश्चपरश्वधः ॥ स्याच्छस्त्रीचासिपुत्रीचछु
रिकाचासिधेनुका ॥९१॥ वापुंसिशल्यंशंकुर्नासर्वलातोमरोऽस्त्रियाम् ॥ प्रासस्तु
कुन्तः कोणस्तुस्त्रियः पाल्यश्रिकोटयः ॥९२॥ सर्वाभिसारः सर्वौघः सर्वसन्नह

॥श्री॥ ॥५३॥

नार्थकं ॥ लोहाभिसारोऽस्त्रभृतां राज्ञां नीराजनाविधिः ॥ ९३ ॥ यत्सेनयाभिगम
नमरौ तदभिषेणनम् ॥ यात्रा व्रज्याभिनिर्याणं प्रस्थानं गमनं गमः ॥ ९४ ॥ स्या
दासारः प्रसरणं प्रचक्रं चलितार्थकम् ॥ अहितान्प्रत्यभीतस्य रणे यानमभि
क्रमः ॥ ९५ ॥ वैतालिका बोधकराश्चाक्रिका घाण्टिकार्थकाः ॥ स्युर्मागधास्तु
मगधा बन्दिनः स्तुतिपाठकाः ॥ ९६ ॥ संशप्तकास्तु समयात्संग्रामादनि
वर्तिनः ॥ रेणुर्द्वयोः स्त्रियां धूलिः पांशुर्ना न द्वयो रजः ॥ ९७ ॥ चूर्णे क्षोदः
समुत्पिंजपिंजलौ भृशमाकुले ॥ पताका वैजयंती स्यात्केतनं ध्वजमस्त्रियाम् ॥ ९८ ॥

सावीराशंसनंयुद्धभूमिर्यातिभयप्रदा॥अहंपूर्वमहंपूर्वमित्यहंपूर्विकास्त्रिया
म्॥९९॥आहोपुरुषिकादर्पात्यास्यात्संभावनात्मनि॥अहमहमिकातुसास्या
त्परस्परंयोभवत्यहंकारः॥द्रविणंतरःसहोबलंशौर्याणिस्थामशुष्मंच॥१॥०
शक्तिःपराक्रमःप्राणोऽविक्रमस्त्वऽतिशक्तिता॥वीरपाणंतुयत्पानंवृत्तेभाविनि
वारणे॥२॥युद्धमायोधनंजन्यंप्रधनंप्रविदारणम्॥मृधमास्कंदनंसंख्यंसमी
कंसांपरायिकम्॥३॥अस्त्रियांसमरानीकरणाःकलहविग्रहौ॥संप्रहाराऽभि
संपातकलिसंस्फोटसंयुगाः॥४॥अभ्यामर्दसमाघातसंग्रामाऽभ्यागमाऽऽ

३१॥१५॥

वाः॥समुदायःस्त्रियःसंयत्समित्याऽऽजिसमिद्युधः॥नियुद्धंबाहुयुद्धे२स्यात्तुमुलंरण
संकुले॥क्ष्वेडातुसिंहनाद२स्यात्करिणांघटनाघटा२॥६॥क्रन्दनंयोधसंरावोबृ
बृंहितंकरिगर्जितम्॥विस्फारोधनुषःस्वानःपटहाडंबरौसमौ॥७॥प्रसभंतुबला
त्कारोहठो२थस्खलितंछलम्॥अजन्यंक्लीबमुत्पातउपसर्गःसमंत्रयम्॥८॥
मूर्छातुकश्मलंमोहो२प्यवमर्दस्तुपीडनम्॥अभ्यवस्कंदनंत्वभ्यासादनंवि संद्राव २
जयोजयः॥९॥वैरशुद्धिःप्रतीकारोवैरनिर्यातनंचसा२॥प्रद्रावोद्रावसंदावाऽ
विद्रवोद्रवः॥१०॥अपक्रमोपयानंचरणेभंगःपराजयः॥पराजितपरा

॥अ० टी॥ मूर्तौ२ त्रिषु नष्टतिरोहितौ॥११॥ प्रमापणं निर्वर्हणं निकारणं विशारणम्
॥५५॥ ॥ प्रवासनं परासनं निषूदनं निहिंसनम्॥१२॥ निर्वासनं संज्ञपनं निर्ग्रन्थन
मपासनम्॥ निस्तर्हणं निहननं क्षणनं परिवर्जनम्॥१३॥ निर्वापणं विश
सनं मारणं प्रतिघातनम्॥ उद्वासनं प्रमथनं क्रथनोज्जासनानि च॥१४॥
आलंभपिंजविशरघातोन्मथवधा अपि॥ स्यात्पञ्चता कालधर्मो दिष्टान्तः
प्रलयोऽत्ययः॥१५॥ अन्तो नाशो द्वयोर्मृत्युर्मरणं निधनोऽस्त्रियाम्॥१०॥० ॥श्री॥
परासुः प्राप्तपंचत्वपरेतप्रेतसंस्थिताः॥१६॥ मृतप्रमीतौ त्रिष्वेते॥ चिता ॥५५॥

चित्याचितिःस्त्रियाम्॥ कबन्धोऽस्त्रीक्रियायुक्तमपमूर्द्धकलेवरम्॥११७॥श्म
सानंस्यात्पितृवनंकुणपःसवमस्त्रियाम्॥प्रग्रहोपग्रहौबन्द्यांकारा०
स्याद्बन्धनालये॥११८॥पुंसिभूम्न्यसवःप्राणाश्चैवंजीवोसुधारणम्॥
आयुर्जीवितकालोनाजीवातुर्जीवनौषधम्॥११९॥ ॥इतिक्षत्रिय
वर्गः॥ ॥ऊरव्याऊरुजाअर्यावैश्याभूमिस्पृशोविशः॥१॥आजीवो
जीविकावार्तावृत्तिर्वर्तनजीवने॥१॥स्त्रियांकृषिःपाशुपाल्यंवाणिज्यंचेतिवृत्तयः॥सेवा
श्ववृत्तिरनृतंकृषिरुञ्छशिलंत्वृतम्॥२॥द्वेयाचितायाचितयोर्यथासंख्यंमृतामृ

वैश्यका नाम

असत्य

नै ।। सत्यानृतंवणिग्भावःस्याद्दणंपर्युदंचनम् ।। ३ ।। उद्धारोर्थप्रयोगस्तुकुसीदंवृद्धिजीवि
।। अ॰ को ।। का ।। याच्ञयाप्तंयाचितकंनिमयादापमित्यपि ।। ४ ।। उत्तमर्णाधमर्णौद्वौप्रयोक्तृ
।। ५६ ।। ग्राहकौक्रमात् ।। कुसीदिकोवार्द्धुषिकोवृद्ध्याजीवश्चवार्द्धुषिः ।। ५ ।। क्षेत्राजीवःक
र्षकश्चकृषिकश्चकृषीवलः ।। क्षेत्रंव्रैहेयशालेयंव्रीहिशाल्युद्भवोचितम् ।। ६ ।।
यव्यंयवक्यंषष्टिक्यंयवादिभवनंहियत् ।। तिल्यंतैलीनवन्माषोमाणभंगाद्विरूपता
।। ७ ।। मौद्गीनकौद्रवीणादि शेषधान्योद्भवक्षमम् ।। बीजाकृतंतूप्तकृष्टे सीत्यंकृष्टंच ।। श्री ।।
हल्यवत् ।। ८ ।। त्रिगुणाकृतंतृतीयाकृतंत्रिहल्यंत्रिसीत्यमपि तस्मिन् ।। द्विगुणाकृते ।। ५५ ।।

तुसर्वंपूर्वंसंवाहकृतमऽपीह ॥९॥ द्रोणाढकादिवापादौ द्रौणिकाढकिकादयः ॥ खारी
वापस्तुखारीक उत्तमर्णादयस्त्रिषु ॥१०॥ पुन्नपुंसकयोर्वप्रः केदारः क्षेत्रमस्यतु ॥
कैदारकंस्यात्कैदार्यंक्षैत्रंकैदारिकंगणे ॥११॥ लोष्टानिलेष्टवःपुंसिकोटिशोलोष्ट
भेदनः ॥ प्राजनंतोदनंतोत्रं खनित्रमवदारणम् ॥१२॥ दात्रंलवित्रमाबन्धोयोत्रं
योक्त्रमथोफलम् ॥ निरीषंकुटकंफालःकृषिको लांगलंहलम् ॥१३॥ गोदारणंचसीरो
थशम्या स्त्रियुगकीलकः ॥ ईषालांगलदण्डःस्यात्सीतालांगलपद्धतिः ॥१४॥
पुंसिमेधिःखलेदारुन्यस्तंयत्पशुबन्धने ॥ आशुर्व्रीहिःपाटलःस्यात्सीतशूकयवो

वैरा३

|| अ० टी० || समौ ॥१५॥ तोक्मस्तु तत्र हरिते कलायस्तु सतीनकः ॥ हरेणुरेणुकौ चास्मि
|| ५७ || न्कोरदूषस्तु कोद्रवः ॥१६॥ मंगल्यको मसूरोऽथ मकुष्टकमयुष्टकौ ॥ वनमु
१७॥
द्गे सर्षपे तु द्वौ तंतुभकदंबकौ सिद्धार्थस्त्वेष धवलो गोधूमः सुमनः समौ ॥ स्याद्याव
कस्तु कुल्माषश्चणको हरिमंथकः ॥१८॥ द्वौ तिले तिलपेजश्च तिलपिंजश्च नि
ष्फले ॥ क्षवः क्षुताभिजननो राजिका कृष्णिकासुरी ॥१९॥ स्त्रियौ कंगुप्रियंगू द्वे
अतसी स्यादुमा क्षुमा ॥ मातुलानी तु भंगायां व्रीहिभेदस्त्वणुः पुमान् ॥२०॥ || श्री ||
किंशारुः सस्यशूकं स्यात्कणिशं सस्यमंजरी ॥ धान्यं व्रीहिः स्तंबकरिः स्तंबो गु || ५७ ||

स्तुंबेरमादिनः ॥२१॥ नाडीनालं च कांडोऽस्य ३ पलालोऽस्त्री स निष्फलः १ कडं
करो बुसं क्लीवे धान्यत्वचि पुमांस्तुषः ३ ॥२२॥ शूकोऽस्त्री श्लक्ष्णतीक्ष्णाग्रे श
मी शिंबा त्रिषूत्तरे ॥ ऋद्धमावसितं धान्यं २ पूतंतु बहुलीकृतम् ॥२३॥ माषा
दयः शमीधान्ये शूकधान्ये यवादयः ॥ शालयः कलमाद्याश्च १ षष्टीकाद्याश्च १ पुं
स्यमी ॥२४॥ तृणधान्यानि नीवाराः १ स्त्री गवेधुर्गवेधुका ॥ अयोग्रं मुसलोऽ
स्त्री स्यादुदूखलमुलूखलम् ॥२५॥ प्रस्फोटनं शूर्पमस्त्री २ चालनी तितउः पु
मान् २ ॥ स्यूतप्रसेवौ २ कण्डोलपिटौ २ कटकिलिञ्जकौ ॥२६॥ समानौ २ रसवत्

नल — पराल — सानुनीषोअग्रभाग [illegible] — कोल — ३ गवेधिकेत्यपि

|| अ० टी || ||५८||

त्यांनुपाकस्थानमहानसे३ || पौरोगवस्तदध्यक्षः२ सूपकारास्तुबल्लवाः ||२७|| आरालिका आन्धसिकाः सूदा औदनिका गुणाः५ || आपूपिकः कान्दविको भक्ष्यकार इमे त्रिषु ||२८|| अश्मंतमुद्धानमधिश्रयणी चुल्लिरंतिका४ || अंगारधानिकांऽगारशकट्यपि हसंत्यपि ||२९|| हसन्यप्यथनस्त्रीस्यादंगारोलातमुल्मुकम् २ || क्लीबेंबरीषं भ्राष्ट्रोना२ कन्दुर्वास्वेदनिस्त्रियाम् २ ||३०|| अलिञ्जरःस्यान्मणिकः२ कर्कर्यालुर्गलंतिका३ || पिठरःस्थाल्युखाकुंडं४ कलशास्तु त्रिषुद्वयोः || ३१ || घटःकुटनिपावस्त्री४ शरावोवर्द्धमानकः२ || ऋजीषंपिष्टपचनंऽकंसोऽ

155

||श्री०|| ||५८||

स्त्रीपानभाजनम् ॥३२॥ कुतूः कृत्तेः स्नेहपात्रं सैवाल्पा कुतुपः पुमान् ॥ सर्वमा
वपनं भाण्डं पात्रामत्रं च भाजनं ॥३३॥ दर्विः कंबिः खजाका च स्यात्तर्दूर्दारुह
स्तकः ॥ अस्त्री शाकं हरितकं शिग्रुरस्य तु नाडिका ॥३४॥ कलंबश्च कडंबश्च
वेसवार उपस्करः ॥ तिंतिडीकं च चुक्रं च वृक्षाम्लमथ वेल्लजम् ॥३५॥ मरी
चं कोलकं कृष्णमूषणं धर्मपत्तनम् ॥ जीरको जरणो जाजी कणा कृष्णे तु जीर
के ॥३६॥ सुषवी कारवी पृथ्वी पृथुः कालोपकुंचिका ॥ आर्द्रकं शृंगवेरं स्या
दथ छत्रा वितुन्नकम् ॥३७॥ कुस्तुम्बुरु च धान्याकमथ शुंठी महौषधम् ॥ स्त्रीनपुं

लकषोर्विश्वंनागरंविश्वभेषजम्५॥३८॥आरनालकसौवीरकुल्माषाभि
षुतानिच॥अवन्तिसोमधान्याम्लकुंजलानिचकांजिके॥३९॥सहस्रवेधी
जतुकंवाह्लिकंहिंगुरामठम्॥तत्पत्री कारवीपथ्वीवाष्पिकाकवरिपथुः५॥४०॥
निशाह्वाकांचनीपीताहरिद्रावरवर्णिनी५॥सामुद्रंयत्तुलवणमक्षीवंवशिरं
चतत्॥४१॥सैन्धवोस्त्रीशितशिवंमाणिमंथंचसिन्धुजे४॥रौमकेवसुकंपा
॥४२॥
क्यंविडंचकृतकेद्वयम्२सौवर्चलेक्षरुचके२तिलकंतत्रमेचके५॥मत्स्यं
डीफाणितंखण्डविकारे२शर्करासिता२॥४३॥कूर्चिकाक्षीरविकृतिः२ ॥श्री०॥

१ कढी: इति व्यानस्य २ इतः परं वासितांताः त्रिलिंगाः १

स्याद्रसाला तु मार्जिता २॥ स्यात्तेमनं तु निष्ठानं २ त्रिलिंगा वासितावधेः ॥४
४॥ शूलाकृतं भटित्रं च शूल्य ३ मुख्यं तु पैठरम् २॥ प्रणीतमुपसम्पन्नं २ प्र
यस्तं स्यात्सुसंस्कृतम् २॥ ४५॥ स्यात्पिच्छिलं तु विजिलं २ संमृष्टं शोधितं स
मे २॥ चिक्कणं मसृणं स्निग्धं ३ तुल्ये भावितवासिते २॥ ४६॥ आपक्वं पौ
लिरभ्यूषो ३ लाजाः पुंभूम्नि चाक्षताः २॥ पृथुकः स्याच्चिपिटको २ धाना भृष्ट
यवे स्त्रियाम् १॥ ४७॥ पूपोऽपूपः पिष्टकः ३ स्यात्करंभो दधिसक्तवः १॥ भिस्सा
स्त्री भक्तमन्धोऽन्नमोदनोऽस्त्री स दीदिविः ॥ ४८॥ भिस्सटा दग्धिका २ सर्वरसा

म्रक्षणाभ्यंजने तैलं कृसरस्तु तिलौदनः २

॥अ० दी॥

॥६०॥ पम३

त्रैमण्डमस्त्रियाम् ३॥ मासराचामनिस्त्रावामण्डभक्तसमुद्भवे ॥४८॥ यवा
गूरुष्णिका श्राणा विलेपी तरला च सा ४॥ गव्यं त्रिषु गवां सर्वं १ गोविड्गो
मयमस्त्रियाम् ॥५०॥ तत्तु शुष्कं करीषोऽस्त्री १ दुग्धं क्षीरं पयः समं ॥ पयस्य
माज्यदध्यादि १ द्रप्सं दधि घनेतरत् ॥५१॥ घृतमाज्यं हविः सर्पिर्नव
नीतं नवोद्धृतम् २ तत्तु हैयंगवीनं यत् ह्योगोदोहोद्भवं घृतम् १ ॥५२॥ द
ण्डाहतं कालशेयमरिष्टमपि गोरसः ॥ तक्रं १ ह्युदश्वि १ न्मथितं १ पादां ॥ क्षी०॥
ब्वर्धाम्बु निर्जलम् १ ॥५३॥ [redacted] ॥ ॥६०॥

...बुभुक्षा क्षुद्ग्रासस्तु कवलः ग्रासः ॥५५॥ सपीतिः स्त्री तुल्यपानं सग्धिः स्त्री सहभोजनं उदन्या तु पिपासा तृट् तर्षो ...

...महिष्यादि के पारवन्थनं ... गोमान् गोमी गोकुलन्तु गोधनं स्याद् गवां व्रजे ॥५८॥ त्रिष्वाशितंगवीनं ...

... वृद्धोक्षस्तु जरद्गवः ॥ उत्पन्न उक्षा जातोक्षः सद्योजातस्तु तर्णकः ॥६१॥ शकृत्करिस्तु वत्सः स्याद् ...

आर्षभ्यः षण्ढतायोग्यः २ षण्डो गोपतिरिट्चरः ३ ॥६२॥ स्कन्धदेशे त्वस्य

वहः २ सास्ना तु गलकंबलः २ ॥ स्यान्नस्तितस्तु नस्योतः २ प्रष्ठवाड्युगपार्श्वगः २

॥६३॥ युगादीनां तु वोढारो युग्यप्रासंग्यशाकटाः ३ ॥ खनति तेन तद्वोढास्ये

दं हालिकसैरिकौ २ ॥६४॥ धूर्वहे धुर्यधौरेयधुरीणाः सधुरंधराः ५ ॥ उभावे

कधुरीणैकधुरावेकधुरावहे ३ ॥६५॥ स तु सर्वधुरीणः स्याद्यो भवेत्सर्वधुरा

वहः २ ॥ माहेयी सौरभेयी गौरुस्रा माता च शृंगिणी ॥६६॥ अर्जुन्यघ्न्या

रोहिणी स्यादुत्तमा गोषु नैचिकी ॥ वर्णादिभेदात्संज्ञाः स्युः शवलीधवलादयः ॥६७॥

[illegible]

दशाशब्दमभिव्याप्य·एकाद्या अष्टादशांताः संख्येये वर्तमानाः संख्याशब्दाः·त्रिषु·स्यु
र्थः·यथा·एकाऽनाटी·एकः·पटः·एकं वस्त्रं·एवं चतुष्पर्यंतं·पंचमादिषु तु·पंच·घटाः·स्त्रियः·कु
लानि·इति·लिंगत्रयेऽपि·संख्याशब्दस्तुल्यसमानं·एवमष्टादशपर्यंतं ज्ञेयं·दाहर्त्तव्याः·×८७×७

॥ अ म टी ॥ श्वसः·८॥ ७७॥ विक्रेतास्याद्विक्रयिकः २ क्रयिकः क्रयिकः समौ २॥ वाणिज्यंतु

॥ ६२ ॥ वणिज्यास्या २ न्मूल्यंवस्नोप्यवक्रयः ३॥ ७८॥ नीविंपरिपणोमूलधनं ३ लाभो

धिकंफलम्॥ परिदानंपरीवर्त्तौ नैमेयनिमयावपि ४॥ ७९॥ पुमानुपनि

धिर्न्यासः २ प्रतिदानंतदर्पणम् २॥ क्रयेप्रसारितंक्रय्यं १ क्रेयंक्रेतव्यमात्रके १

॥ ८०॥ विक्रेयेपणितव्यंस्यात्पण्यं ३ क्रय्यादयस्त्रिषु॥ क्लीवेसत्यापनंस

त्यंकारः सत्याकृतिस्त्रियाम् ३॥ ८१॥ विपणोविक्रयः संख्यासंख्येयेह्या

दशत्रिषु॥ विंशत्याद्याः सदैकत्वेसर्वाः संख्येयसंख्ययोः संख्यार्थेद्विब

संख्येयसंख्ययोर्वर्तमाना विंशत्यादिपरार्द्धपर्यंताः सर्वाः संख्याः सदा·एकत्वे·व
र्तन्ते·एकवचनांता भवंतीत्यर्थः·संख्येये यथा·एकविंशतिः पटाः·विंशत्या घटैः क्रीतं·
संति शतं गावः शतं·संख्यायां यथा·पटानां विंशतिः·गवां शतमित्यादि ज्ञेयम्·×१×

हिशब्दोऽपि·एका
दशाष्टादशान्ताः सं
ख्याशब्दाः संख्ये
ये एव वर्तन्ते·
न तु संख्यायां·
विश्वपर्यायो नय
तीति·ज्ञेयम्·२

॥ श्री ॥

॥ ६२ ॥

संख्यान्तरे वर्त्तमाना याविंशत्यादिसंख्याया द्विबहुवचने भवतु इत्यर्थः यथा द्वे विंशती॰ त्रिंशतो विंशतयः अत्र द्वित्वा द्वे॰ विंशत्यादिसंख्याविशेषणात्॰ तासु विंशत्यादिषु॰ नवतिप र्यन्ताः संख्याशब्दाः स्त्रियाम् स्त्रीलिंगे एवेत्यर्थः॰ १ ×माने च तुल्यां गुलित्रस्थे भिद्यते २

ऽन्वेस्तस्तासु चानवतेः स्त्रियाम्॥ पंक्तेः शतसहस्रादि क्रमाद्दशगुणोत्तरम्॥८५॥

यौतवं द्रुवयं पाय्यमिति मानार्थकं त्रयम्२॥ मानं तुलांगुलिः प्रस्थैर्गुञ्जाः पञ्चाद्य

माषकः१॥८५॥ ते षोडशाक्षः कर्षोऽस्त्री पलं कर्षचतुष्टयम्१॥ सुवर्णविस्तौ

हेम्नोक्षे२ कुरुविस्तस्तु तत्पले॥८६॥ तुलां स्त्रियां पलशतं भारः स्याद्विंशतिस्तु

लाः॥ आचितो दशभाराः स्युः१ शाकटो भार आचितः१॥८७॥ कार्षापणः

कार्षिकः स्यात्२ कार्षिके ताम्रिके पणः१॥ अस्त्रियामाढकद्रोणौ खारी वाहो नि

कुंचकः॥८८॥ कुडवः प्रस्थ इत्याद्याः परिमाणार्थकाः पृथक्॥ पादस्तुरीयो

पंक्तिर्दशसंख्या॰ तामारभ्य॰ दशगुणमुत्तरमधिकं यत्तादृशी संख्या॰ क्रमेण॰ शतसहस्रा दिशब्दवाच्या॰ यथा॰ शतं १०० सहस्रम् १००० एवमयुतादि॰ ज्ञेयमित्यर्थः॰ ७×

॥अम्र द्वि॥
॥८२॥

स्या
भागः १ दंशभागौ तु वंटके ३॥८९॥ द्रव्यं वित्तं स्वापतेयं रिक्थमृक्थं धनं वसु॥ हि
रण्यं द्रविणं द्युम्नमर्थरैविभवा अपि ३॥९०॥ स्यात्कोशश्च हिरण्यं च हेम
रूप्ये कृताकृते २॥ ताभ्यां यदन्यत्तत्कुप्यं १ रूप्यं तद्द्वयमाहतम् १॥९१॥
गारुत्मतं मरकतमश्मगर्भो हरिन्मणिः ४॥ शोणरत्नं लोहितकः पद्मरागोऽ२
थ मौक्तिकम्॥९२॥ मुक्ताथ विद्रुमः पुंसि प्रवालं पुंनपुंसकम् २॥ रत्नं म
णिर्द्वयोरश्मजातौ मुक्तादिकेऽपि च २॥९३॥ स्वर्णं सुवर्णं कनकं हिरण्यं
हेम हाटकम्॥ तपनीयं शातकुंभं गांगेयं भर्म कर्बुरम्॥९४॥ चामीकरं

॥श्री॥
॥८२॥

नदुक्तं· सुवर्णं रजतं ताम्रं रीतिः कांस्यं तथा त्रपु ॥ सीसं कालायसं चैव अष्टौ लोहानि चक्षते· इति ९

जातरूपं महारजतकांचने ॥ रुक्मं कार्त्तस्वरं जांबूनदमष्टापदोऽस्त्रियाम् १०॥९५॥
अलंकारसुवर्णं यच्छृंगीकनकमित्यदः ॥ दुर्वर्णं रजतं रूप्यं खर्जूरं श्वेतमित्य
पि ॥ ९६ ॥ रीतिः स्त्रियामारकूटो न स्त्रियामथ ताम्रकम् ॥ शुल्वं म्लेछमुखं द्व्य
ष्टवरिष्ठोदुंबराणि च ॥ ९७ ॥ लोहोऽस्त्री शस्त्रकं तीक्ष्णं पिंडं कालायसायसी ॥
अश्मसारोऽथ मंडूरं सिंहानमपि तन्मले ॥ ९८ ॥ सर्वं च तैजसं लोहं १ विका
रस्त्वयसः कुशी १ ॥ क्षारः काचोऽथ चपलो रसः सूतश्च पारदे ॥ ९९ ॥ गव
लं माहिषं शृंगं १ मभ्रकं गिरिजामले ३ ॥ स्रोतोंजनं तु सौवीरं कापोतांजन

अंजनं २   रसकर्पूरं गंधक शिलाजीत मनःशिला हरितालं अंजन रस ५ × १ अजादुग्ध चूर्णो समभाग नरी- = पकाकरे खांजा का अंजनको ३ × १

यास्तुनेध ॥१००॥ तुत्थांजनं शिखिग्रीवं वितुन्नकमयूरके ॥ कर्परी दार्विकाकाथो

॥ ६४ ॥ द्भवं तुत्थं रसांजनम् ॥१०१॥ रसगर्भं तार्क्ष्यशैलं रेगंधाश्मसंनिभं तु गन्धकः ॥ सौ   चत्वारि संनिपात गैला दुलिनु नेत्रां जनस्य ३

गंधिकश्चशरं च क्षुद्राकुलाल्योनुकुलस्थिका ॥१०२॥ रीतिपुष्पं पुष्पकेतु पु

(मा गदिभ्यो निवृत्त अंजनानि शेषम्)

ष्पकं कुसुमांजनं ॥ पिंजरं पीतनं तालमालं हरितालकं ॥१०३॥ गैरेयमर्थ

(शिलाजीत)

र्थ्यं गिरिजमश्मजं च शिलाजतु ॥ बोलगंधरसं प्राणः पिंडो गोपरसः सम

समुद्रफल ३ × २   माः ॥१०४॥ डिंडीरोब्धिकफः फेनः सिंदूरं नागसंभवम् ॥ नागसीसकयो

(नीमा)

गेष्टवप्राणि सीसकं त्रपु पिच्चटम् ॥१०५॥ रंगवंगे अथ पिचुस्तूलोपकमतोन   ॥ श्री ॥

॥ ६४ ॥

कुसुम.१ कं.ला.को.२गौ.उ.१

रम् ॥ स्यात्कुसुंभंवह्निशिखंमहारजनमित्यपि ॥ १०६ ॥ मेषकंबलऊर्णायुः२

शशोर्णंशशलोमनि२ ॥ मधुक्षौद्रंमाक्षिकादि२ मधूच्छिष्टंतुसिक्थकम्२ ॥ नेपालदेशे दुबम

॥१०७॥ मनःशिलामनोगुप्तामनोह्वानागजिह्विका४ ॥ नैपालीकुनटीगोला३ नः शिला यात२

यवक्षारोयवाग्रजः ॥१०८॥ पाक्योऽथसर्जिकाक्षारःकापोतसुखवर्चकः२ ॥

सौवर्चलंस्याद्रुचकंत्वक्क्षीरीवंशलोचना२ ॥१०९॥ शिग्रुजंश्वेतमरिचं२ सौभांजनबीजस्य ५

मोरटंमूलमैक्षवम्१ ॥ ग्रंथिकंपिप्पलीमूलंचटिकाशिरइत्यपि ॥११०॥

जटामसी १ गोलोमीभूतकेशोनापत्रांगंरक्तचन्दनम् ॥ त्रिकटुत्र्यूषणंव्योषं३ त्रिफलातु

रक्तसारस्य १ पुं ढी पिप्पलीमूलवानाम माहारस्य १

अंघ्रिजश्च २ ४ ४ ज्योतिः शकुनिः स्वरः शास्त्रं हानिः ४

हृष्टो वह्निः अमरत्वा कोऽस्म माहात्म्य १ निर्भयानिलोमानुलोमजाः २ आदिनाउग्रादयः २

॥ अ० को ॥ फलविक्रयी ॥ १७० ॥ ॥ इति वैश्यवर्गः ॥ ॥ शूद्राश्चावरवर्णाश्च

॥ ६५ ॥ वृषलाश्च जघन्यजाः ४ आ चाण्डालात्तु संकीर्णा अम्बष्ठकरणादयः १ ॥ १ ॥

वक्ष्यमाणेन सुत इत्यनेनान्वयः ३ शूद्राविशोस्तु करणोऽम्बष्ठो वैश्याद्द्विजन्मनः १ शूद्राक्षत्रिययोरुग्रो मागध शास्त्रहानिः २

४ तज्ज्ञादिस्मृतिपाठकः वैश्यात्क्षत्रियाविशोः ॥ २ ॥ माहिष्योऽर्याक्षत्रिययोः क्षत्तार्याशूद्रयोः सुतः ॥

चित्रकारी तक्षा च तन्तुवायश्च नापितो रजकस्तथा पंचमश्चर्मकारश्च कारवः शिल्पिनो मताः १

ब्राह्मण्यां क्षत्रियात्सूतस्तस्यां वैदेहको विशः ३ रथकारस्तु माहिष्यात्क

रण्यां यस्य संभवः ॥ स्याच्चण्डालस्तु जनितो ब्राह्मण्यां वृषलेन यः ४ ॥ ॥ श्री ॥

कारुः शिल्पी संहतैस्तैर्द्वयोः श्रेणिः सजातिभिः १ ॥ कुलकः स्यात्कुलश्रे ॥ ६५ ॥

गानशास्त्रशिक्षकः २

कपडा वनाऊने·२ द्र्मे·२ व्यो·अंत्यस्य लोहवाची नि॰श्री ओजः २

ळो २ मालाकारस्तु मालिकः २ ॥ ५ कुम्भकारः कुलालः स्यात्पलगण्डस्तु ले
पकः ॥ तंतुवायः कुविन्दः स्यात्तुन्नवायस्तु सौचिकः ॥ ६ ॥ रंगाजीवश्चित्र
कारः २ शस्त्रमार्जोसिधावकः २ ॥ पादूकृच्चर्मकारः स्याद्व्योकारो लोह
कारकः २ ॥ ७ ॥ नाडिंधमः स्वर्णकारः कलादो रुक्मकारके ४ ॥ स्या
च्छांखिकः कांबविकः २ शौल्विकस्ताम्रकुट्टकः २ ॥ ८ ॥ तक्षा तु वर्द्ध
किस्त्वष्टा रथकारश्च काष्ठतट् ५ ग्रामाधीनो ग्रामतक्षः कौटतक्षोन
धीनकः ॥ ९ ॥ क्षुरी मुंडी दिवाकीर्तिनापितांतावसायिनः ५ ॥ निर्णे

देवसेवालेजीउनेकोर घोषि.१ अंडी.१ चटकुकोर

वाक्षाकालीजिउनेको१

॥ अद्वी ॥ जकः स्याद्‌जकः २ शौंडिको मंडहारकः २ ॥१०॥ जावालः स्यादजाजीवोर दे

चटकीकोनाम.

॥ ६६ ॥ वाजीवस्तु देवलः २ ॥ स्यान्माया शांवरी मायाकारस्तु प्रातिहारकः २ ॥११॥ शै

नइवाके.

लालीनस्तु शैलूषा जाया जीवाः कृशाश्विनः ॥ भरता इत्यपि नटाश्चार

नत्यमास्वाङ्धारीवोलन्याकन्थकोर नदंगवजाउनेके. हाथलेताललिनेको.

णास्तु कुशीलवाः १२ ॥ मार्दंगिका मौरजिकार पाणिवादास्तु पाणिघाः २ ॥

मुरलीवजाउनेको३ वीणावजाउनेके.

वेणुध्मास्युर्वैणविकार वीणावादास्तु वैणिकाः २ ॥१३॥ जीवान्तकः

झोलसे मेजाहुन मारुको

पक्षिमारीजिउन्यार शाकुनिकोर द्वौ वागुरिक जालिकौर ॥ वैतंसिकः कौटिकश्च मांसिक

मारुवेचन्याको ज्यालालेजिउन्याको

श्च समं त्रयम् ३ ॥१४॥ भृतको भृतिभुक्कर्मकरो वैतनिकश्च सः ४ ॥ ॥ श्री ॥

॥ ६६ ॥

कुराको सार्नी गर्न्याको·१ भारि बोकी जिउन्याको·१ नीचस्य १० नाम·१

वार्त्तावहो वैवधिकोः भारवाहस्तु भारिकः ॥१५॥ विवर्णः पामरो नीचः

प्राकृतश्च पृथक्जनः ॥ निहीनोऽपसदो जाल्मः क्षुल्लकश्चेतरश्च सः

१०॥१६॥ भृत्ये दासेर दासेय दास गोप्यक चेटकाः ॥ नियोज्य किंकर

११ दासस्य ४ प्रैष्य भुजिष्य परिचारकाः ११ ॥१७॥ पराचित परिस्कंद परजातप

३ अर्कालेपालियाका· रैधिताः ४ ॥ मन्दस्तुंदपरिमृजः आलस्यः शीतकोऽलसोऽनुष्णः ६ अल्छीको ३

पर्गराको·

॥१८॥ दक्षेतु चतुरपेशलपटवः सूत्थान उष्णश्च ३ ॥ चण्डालप्लवमातंग

दिवाकीर्त्तिजनंगमाः ॥१९॥ निषादश्वपचावंतेवासिचांडालपुक्क

चण्डालादि ७ कालानो दश· चण्डालस्य २

म्लेच्छ जाति बराल भेद का ३ नाउ १ नदसा पशु जाति को वर्क र हमि १ नाउ ४

॥ अ द्वी ॥

॥ ६७ ॥

सो॰॥ भेदाः किरातशबरपुलिन्दा म्लेच्छजातयः ॥२०॥ व्याधो मृगवधाजी
वो मृगयुर्लुब्धकोऽपि सः ॥ कौलेयकः सारमेयः कुकुरो मृगदंशकः ॥२१॥
शुनको भषकः श्वा स्याद्दलर्कस्तु स योगितः ॥ श्वा विश्वकद्रुर्मृगयाकु
कुकुनीको २ नाउ ४ शलः सरमा शुनी ॥ २२ ॥ विट्चरः सूकरो ग्राम्यो वर्करस्तरुणः पशुः ॥
सिकार्थेल ना का नाउ ३ आच्छोदनं मृगव्यं स्यादाखेटो मृगया स्त्रियाम ॥ २३ ॥ दक्षिणारुर्लुब्ध
योगाद्दक्षिणेर्मा कुरंगकः ॥ चौरैकागारिकस्तेनदस्युतस्करमोषकाः ॥२ ॥ श्री० ॥
४ ॥ प्रतिरोधिपरास्कंदि पाटच्चरमलिम्लुचाः ॥ चौरिका स्तैन्यचौर्ये ॥ ६७ ॥

मा धा को बारा लाम ना १ दक्षिण का अर्ध
मा · घाउ भया का · मृग को १ नाउ २४

चोरीकाधनकोनाउ १ मृग वा पक्षिलाई जालमा फसाउने डोरी २५ १ मृग पक्षिलाई बंधनार्थ पासो जाल धुप करनौन वीतंस इस्के

इदार देखी पानी झिक्ने डोरी उघने यंत्र को नाउ २ कपडा बन्ने डंडा को यंत्र को नाउ २

चोरी काना उ १

स्तेयं लोप्त्रं तु तद्धनम् ॥२५॥ वीतंसस्तूपकरणं बन्धने मृगपक्षिणाम् ॥ उन्मा

मृग पक्षि बाधन्या जाल को नाउ २

थः कूटयंत्रं स्याद्वागुरा मृगबन्धनी ॥२६॥ शुल्वं वराटकं स्त्री तु रज्जुस्त्रिषु वटी गुणः ॥

उद्घाटनं घटीयंत्रं सलिलोद्वाहनं प्रहेः ॥२७॥ पुंसि वेमा वायदण्डः सूत्राणि न

कपडाहा तिदा नह लेव न्या का पुत ली का २ नाउ २

रीतन्तवः ॥ वाणिर्व्यूतिः स्त्रियौ तुल्ये पुस्तं लेप्यादिकर्मणि ॥२८॥ पांचालिका पुत्रि

कास्याद्वस्त्रदन्तादिभिः कृता ॥ पिटकः पेटकः पेटा मंजूषाथ विहंगिका ॥२९॥

झिका फुंग उने २ की लो का २ नाउ २

भारयष्टिस्तदालंबि शिक्यं काचोऽथ पादुका ॥ पादूरुपानत्स्त्री सैवानुपदी

नापदायता ॥३०॥ नध्री वध्री वरत्रा स्यादश्वादेस्ताडनी कशा ॥ चाण्डा

झिका को २ नाउ २ छाला को डोरी १

हृडीसैं१ ध्मानीव मशिकाइने शस्त्रभेदको१ कैंचीको१
अंत्यजातिकौ२मीको१ कोश.कोश्मांठु१
तैजसावर्तनी मूषा भस्त्रा चर्मप्रसेविका ॥ आस्फोटनी वेधनिकौ कृपाणी कर्तरी समे ॥ ३३ ॥

॥अ०द्वि॥ लिकानुक राडालवीरणश्च राडालवर्द्धकी ॥३१॥ नाराचिस्यादेषणिका शाण

॥६८॥ स्तु निकषः कषः ॥ व्रश्चनः पत्रपरशुरिषीका तूलिका समे ॥३२॥ वृक्षादनी

२ठुलावेचराकोर वृक्षभेदी टंकः पाषाणदारणः ॥ क्रकचोऽस्त्री करपत्रं स्यादारा चर्मप्रभेदि

का २ ॥३३॥ सूर्मी स्थूणायःप्रतिमा शिल्पं कर्म कलादिकम् ॥ प्रतिमा

नं प्रतिबिंबं प्रतिमा प्रतियातना प्रतिच्छाया ॥ प्रतिकृतिरर्चा पुंसि प्रतिनिधिरुपमो

उपमाको१०१२ पमानं स्यात् ॥३५॥ वाच्यलिंगाः समस्तुल्यः सदृक्षः सदृशः सदृक् ॥ साधारणः ॥श्रीः॥

समानश्च स्युरुत्तरपदे त्वमी ॥३६॥ निभसंकाशनीकाशप्रतीकाशोपमादयः ॥६८॥

दादृशातुल्यस्य नाम. पितृतुल्यः पुत्रः मातृतुल्या कन्या इत्यादौ आदिशब्देन भूत रूप कल्प शब्दाः प्रोक्ताः १
नरपदे स्थिताः सदृशपर्यायाः अमी समादिलयकारः शब्दा वाच्यलिं
गाः स्युः विशेष्यगतलिंगा भवंतीत्यर्थः १

११ ज्यालाकानाउँ २ १३ मदिराका २ १ मदिराकानेस्रुसुराकानाम...मदिराका २

यः ॥ कर्मण्यापां तु विधा भृत्या भृतयो भर्म वेतनम् ॥ ३७ ॥ भरण्यं भरणं मूल्यं नि

र्वेशः पण इत्यपि ॥ सुरा हलिप्रिया हाला परिस्रुद्वरुणात्मजा ॥ ३८ ॥ गंधोत्तमा

प्रसन्नेरा कादंबर्यः परिस्रुता ॥ मदिरा कश्यमद्ये चाप्यवदंशस्तु भक्षणम् ॥ ३९ ॥

मदिरा खानेठाउँको — मदिरा खाने परिपाटीको — मधु व्यवका म २ को ४

शुंडापानं मदस्थानं मधुवारा मधुक्रमाः ॥ मध्वासवो माधवको मधु माध्वी

उ ७ सुराका हरुका — मदिराका भेदको

कंमद्वयोः ॥ ४० ॥ मैरेयमासवः सीधुर्मेदको जगलः समौ ॥ संधानं स्यादभि

मदिराको ३।३ — मदिरा खानेठाउँको २

षवः किण्वं पुंसि तु नग्नहूः ॥ ४१ ॥ कारोत्तरः सुरामंड आपानं पानगोष्ठि

मदिरा ... नाको २

का ॥ चषकोऽस्त्री पानपात्रं सरकोऽप्यनुतर्षणम् ॥ ४२ ॥ धूर्तोऽक्षदेवी कितवो

मदिराखानेपात्रको २

चावलहरु लेवनायाका मदिराकाबीजको २ × मदिराकाअग्रभागको २

२ मदिराखानाको १

शुद्रवर्गकापनोडं १ शुद्राका ४ नोडं २ जातिभूत्रनेका २ नोडं १ शुद्रावेलपेडवनाइंथसेका २ नोडं १
गोधीचाकुलाको १ नोडं २ शुद्राभाषाकाधर्मको २ नोडं २ पाशाका २ नोडं २

॥ अ० द्वि० ॥ ऽक्षधूर्त्तो द्यूतकृत्समाः ॥ स्युर्लग्नकाः प्रतिभुवः सभिका द्यूतकारकाः ॥ ४३ ॥ द्यू
॥ ६९ ॥ तोऽस्त्रियामक्षवती कैतवं पण इत्यपि ॥ पणोऽक्षेषु ग्लहोऽक्षास्तु देवनाः पाशका
श्च ते ॥ ४४ ॥ परिणायस्तु शारीणां समन्तान्नयनेऽस्त्रियाम् ॥ अष्टापदं शारिफ पकीको २ नोडं २
लं प्राणिद्यूतं समाह्वयः ॥ ४५ ॥ उक्ता भूरिप्रयोगत्वादेकस्मिन्येऽत्र यौगिकाः ॥
ताद्धर्म्यादन्यतो वृत्तावूह्या लिंगांतरेऽपि ते ॥ ४६ ॥ ॥ इति शूद्रवर्गः ॥ ॥
इत्यमरसिंहकृतौ नामलिंगानुशासने ॥ भूम्यादि द्वितीयः काण्डः सांग एव स ॥ श्री ॥
मर्थितः ॥ १ ॥ इत्यमरकोसे द्वितीयकाण्डः समाप्तः ॥ लिखितोयं हेमलालेन शुभं ॥ ॥ ६९ ॥

अथास्मिन् शूद्रवर्गे योगिकशब्दाः कथिता लिंगे प्रकाशिता अन्यतो स्त्रीत्वादि विशेष्ये हस्तोसत्यां ना ३ स्त्री ३ नि ३ शिशिष्टानादिशे धर्मेणान्यलिंगान्तरे स्त्रीलिंगसर्वत्र यद्यन्याः इत्यस्यार्थः ५४

(मेसकुसुराहरको लङ्गइगरएरखेले नाकोपनोडं ४)